

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir Sanat Dergisi

YIL: 43

SAYI: 512

AĞUSTOS 2020

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Genel Yayın Yönetmeni

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Halkla İlişkiler

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yaşar ELDEN

Düzenleyici

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Öğr. Gör. mehmet Bilgehan

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniv.)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Hacı Bektaş Veli Üniv.)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Üniv. Emekli)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniv.)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniv., TDK Bşk.)

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Üniv. Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

(Not: Soyadlarına göre alfabe sırasıyla)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com.tr

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

E-Posta: alimgercel@gmail.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Sahibinden ve Editörden

Âlim GERÇEL

Mehmet BİLGEHAN.....1

Vatansıza Minderini Ser Kardaş(şiir)

Kadir ACI.....4

Bayır-Bucak Halkının Kimliği Üzerine Yazılı

Kaynaklarda Yer Alan Bilgiler Üzerine Bir

Değerlendirme

İsmet BOZOĞLAN 5

Gönül Dilimizin Mimarı Ozantürk'ün

“Öze Çağrı” Şiirindeki Kavramlar ve Bağlamları”

(6)

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN.....9

Her Türk Asker Doğar (şiir)

EROL ALBAYRAK.....14

“Ol Mahiler ki Derya İçredir Deryayı Bilmezler”

Geçmiş Bugünü ve Aydınlik Geleceğiyle

“Felahiye’miz”

Doç. Dr. Zeki GÜREL.....15

Ömer Develioğlu’na Vefa

Nezir ÖTEGEN.....25

Anılar (şiir)

ÖMER DEVELIOĞLU.....25

Mısraların Dili İle (şiir)

BEDRETTİN KELEŞTİMUR.....26

Gayseri Ağzıyan

NURETTİN DOĞAN.....28

Beyitlerle Memleket Manzaraları (şiir)

M. Halistin KUKUL 31

Yitik Cennet”ten Yeniden Bulunmuş Cennete

Sait ÖZER.....34

Haber Olmayanları Haberdan Ayırmak

Mehmet Garip SİPER.....36

Dizgi ve İnternet Tasarım:

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

Hakan TOPUZUĞLU

www.erciyesdergisi.com.tr

İnternet Sayfasında Yayınlanmaktadır.

İndirme ücretsizdir, satılmaz!

**Yazılarınızı, E-posta: mebilgehan@gmail.com
adresine gönderiniz**

YIL: 43 ★ SAYI: 512 ★ AĞUSTOS, 2020

Türk kültürünün bir parçası haline gelmiş “Erciyes Dergisi”, kendi başına yayın hayatına tutunmaya çalışıyor.

Dergimiz, Türk kültürünü ve Türkün fikri üstünlüğünü işleyen yazı ve şiirlerle devamlı surette yayın hayatında kendini tahakkuk ettirmek arzusunda.

Erciyes dergisi, Türk kültürünün ulviyetine uygun olarak teknik bakımdan da düzgün çıkma arzusunu bir ülkü gibi yüreğinde taşımaktadır. Bu ülkümüzün gerçekleştirilmesi için dergimizin her yeni sayısında bir takım yeniliklerle karşınızda olmak istemektedir.

Dergimiz ayrıca, Muharrem Ergin Hocamızın Orhun Kitabeleri Hakkında buyurduğu,

“Türk medeniyetinin, yüksek Türk kültürünün büyük vesikası...

Türk edebiyatının ilk şaheseri... Türk hitabet sanatının erişilmez şaheseri... Yalın ve keskin üslûbun şaşırtıcı numunesi... Türk milliyetçiliğinin temel kitabı... Bir kavmi bir millet yapabilecek eser... Asırlar içinden millî istikameti aydınlatan ışık...

Türk dilinin mübarek kaynağı... Türk yazı dilinin ilk, fakat harikulade işlek örneği... Türk yazı dilinin başlangıcını milâdın ilk asırlarına çıkartan delil...” örnek yeni kültür vesikaları, edebî ve hitabet alanında yeni örneklerin, kitabelerdeki keskin üslubun harikulade işleklikte çağdaş Türk yazı dilinin örnekleri yayınlayarak atalarımız Bilge Kağan, Köl Tigin ve Tonyukuk’un geleneğine uymayı kendisine temelde şiar edinmiştir.

Ayrıca, İslâm’ın ilk lâhûti emri, “Oku!” Hıra dağının yalçın kayalarına çarptığı zaman Allah’ın vahyine peygamberimiz vasıtasıyla muhatap olan bizler bu vahyin gereğini yerine getirmek adına milletimizin okuyabileceği değerde ve lezzete tevhid inancını terennüm eden eserlere yer vererek bu emre hizmet etmek gayesindeyiz.

İşte tam da bu amaçla başta “Anadolu Selçukluların merkezi şehri hüviyetini iktisap eden

KAYSERİ’de Türk tefekkür hayatına hizmet etmek kararlılığındaız.

Bu kararlılıkla “Erciyes” dergimiz, reklamsız ve propagandasız Kayseri’de hatta Türkiye’de diğer hiçbir dergiye nasip olmayan uzun süreli yayın yapma üstünlüğünü elinde tutmaya devam etme ülküsüne de aşkla bağlıdır.

Bu nedenle Erciyes camiası olarak mühim bir boşluğu doldurduğumuza inanıyor ve başta Kayserililer adına olmak üzere Türkiye ve hatta Türk dünyası adına mutlu ve gururlu olmak gayesiyle yayın hayatına internetten devam etme amacını taşıyoruz.

Hiçbir maddi karşılık gözetmeden dergimizi yayın hayatında tutmaya çalışırken sadece Allah’ın “Oku!” emrine uymuş olmanın manevi rahatlığını taşıyoruz ve Erciyes’in gönüllü kadroları olarak bu gururu sürekli yayımla devam ettirmek istiyoruz.

Bizler ilim ve kültür hayatına Erciyes dergisiyle katkı yapmayı, Türk kültürü / İslâm dini edebiyatı, tarihi gibi konuları yer vermeyi amaçlıyoruz.

Aynı zaman da Türk Kültürünü ve İslâm inancını terennüm eden şairlerimizin şiirlerine de yer vererek şiirler dünyasıyla da okuyucuların karşısında olmak bizim için büyük bir gurur kaynağıdır.

Dergimizi yayın hayatında tutmayı Anadolu evlâtlarının bilimde ve kültürde sesi olmayı planlayarak büyük ve hayırlı bir iş yaptığımızı gururla ifade etmekten asla gocunmuyoruz.

Bizler, Allah’ın izni ile sonuna kadar yılmadan yayımlamayı devam ettirme azim ve kararlılığındaız.

Bizler, memleketimizde her işin okumakla ve cehaleti yenmekle, bir takım yıkıcı ve milli şuuru zedeleyici hareketlere göğüs germekle başarılabilirceğine, inanmışız.

Milletimizin bir ferdi olarak her birimiz mensubu bulunduğumuz fikir ve teşekkül ne olursa olsun, hepimizin kalplerinde sonsuz bir kardeşlik sevgisi hâkim olmalı, milli menfaat diğer menfaatlardan üstün tutulmalıdır.

Bizim türlü sebeplerle parçalanmamızdan, şursuzca birbirimize kin ve husumet beslememizden ancak ve ancak aziz milletimizin ezeli düşmanları istifade eder.

Erzurum'dan Edirne'ye, Edirne'den Ardahan'a, Ardahan'dan Hatay'a kadar uzanan cennet vatan topraklarının derinliklerinde yatan Aziz şehitlerimizin rahat rahat uyuyabilmesini ve milli şâir Mehmet Akif'in:

“Vurulup tertemiz alandan uzanmış yatıyor,
Bir Hilal uğruna, Yârap, ne GÜNEŞLER batıyor,
Ey. bu topraklar için toprağa düşmüş asker,

Gökten ecdât inerek öpse o pâk anlı değer.” mısralarında terennüm edilen aziz şehitlerimizin mübarek kabirlerinin düşmanın amansız çizmelerine çiğnetilmemesini istemiyorsak kardeşçe yaşamamız zaruridir.

Kardeşlik sevgisinin kuvvetlenmesinde, kültürün ve manevi değerlerin rolü çok büyüktür.

Türklüğün ve İslâm inancının, dinî hislerin zayıfladığı bir cemiyette toplumda kardeşliğin tesis edilmesi mümkün olamaz.

Bugün maalesef içinde bulunduğumuz coğrafyalarda bilhassa İslâm kardeşliğinin, soydaşlığım ve millî duyguların zedelendiği toplumlarda dinî ve irkî bakımdan meydana gelen kardeşlik hiç kendi mevkiinde kalmadığı, yani rotasından şaştığı için, vekil savaş muharebe meydanlarında öz kardeşini, hatta babasını öldürmekten çekinmeyen insanlarla karşılaşıyoruz.

Tevhîd dininden uzaklaştırılarak sahte mehdilerin, şeyhlerin ve mürşitlerin peşinde cahilce koştu- rulan ve gerçekte çeşitle istihbarat servislerine hizmet eden bu mankurtların yarattığı, Cehaletin ve ahlâksızlığın hüküm sürdüğü cemaatler eliyle hiçbir zaman hakiki kardeşlik tesis edilemez.

Devamlı bir kardeşliğin sağlanabilmesi için tarihi bilginin kuvvetli ve milli şuurunda uyanık bulunması lâzımdır.

Maziden gelen seslere kulak verecek olursak, atalarımızın, bizleri birleşmeye ve kardeşliğe dâvet ettiklerini duyacağız: Bilge Kağan'ın Çin'e başkaldırısı, ilk istiklal savaşına ve meşhur devlet adamı Tonyukuk'un uyarısı, Çağrı, Tuğrul ve Alparslan'ın kahramanları, çağ açığ çağ kapayan Fatih'in adaleti, Yavuzun şetaati, Mimar Sinan'ın eserleri, Mehmet Akif'in imanı, Namık Kemal'in istiklâl ve hürriyet aşkı, Gökalp'in kültürel milliyetçiliği ve Atatürk'ün

askeri kabiliyeti, devlet adamı ve kurucu dehası Türk milletine ve gençliğine yol göstermeli.

Bugün, dünden daha ziyade milli birlik ve beraberliğe muhtacız. Vatanımızın bizlere en çok ihtiyacı olduğu bir zamanda, birleşmesini ve kardeşçe kucaklaşmasını bilmeliyiz.

Hangi teşekküle mensup olursak olalım, bütün teşekküllerin mafevkinde bulunan Türk milletinden olduğumuzu unutmayalım.

Bizleri dalâlet çukurundan selâmet sahiline, karanlıktan nura, cehaletten ilme. 'gerilikten terakki ye, vahşetten medeniyete kavuşturan Türk İslam kültürüne ve ülküsüne, Türk töresine ve İslâm dininin ilâhî hükümlerini bizatihi nefsimizde tatbik edelim. İslâm medeniyetinin, kardeşlik sevgisi, birleşme duygusu üzerinde yükseldiğini daima hatırlayalım.

Birleşelim, anlaşalım ve kardeş olalım. Vatan, millet diyelim, menfaat demeyelim.

Merhum Alparslan Türkeş'in buyurduğu gibi yolumuz: İman yolu, ahlak yolu, insanlık yoludur. Kardeşlik yoludur, sevgi yoludur, ilim yoludur. Hukuk yoludur, kanun yoludur, gönül seferberliği yoludur. Kısaca Allah yoludur.

Temelleri asırlarca önce atılan kardeşliğimizin devamlı olmasını Cenabı Allah'tan (C. C.) temenni ederim.

VATANSIZA MİNDERİNİ SER GARDAŞ!

Neden toprağımda mutsuz insanlar
Uyuma! Bu düşü hayra yor Gardaş!
Ökçesiz, bayraksız, yurtsuz insanlar
Vatansıza minderinini ser Gardaş!
Deli mi? Veli mi? Aklı karışık
Ne kendiyle, ne diniyle barışık
İhanete, sütsüzlüğe alışık
Aklına geleni söyler, der Gardaş!
Bu kadar sahipsiz kalınca ülke
Umutlar öksüzdür, yitiktir ilke
Kârûn gibi tapar, mal ile mülke
Deme; "Hamuduyla yutar, yer" Gardaş!
Karlı dağlar açar m'ola navruzu
Yaylaklarda melemiyor 'Önkuzu'
Bıçak sırtındadır, son hadde sızı
Vur neşteri, acımadan vur Gardaş!
Memlekette saygı bitmiş, ar bitmiş
Sevgi bitmiş, sevda bitmiş, yâr bitmiş
Pazarlarda fahiş fiyat, kâr bitmiş
Ne isterse, tomar tomar ver Gardaş!
Bu hallere adım adım getirmiş
Yüz yılların hayalini yetirmiş
Anane, kültürü, kökten bitirmiş;
Türk Milleti, en son kale, sur Gardaş.

Kadir ACI

1063 yılında bölgeye Türkler girmeye başladı. Suriye Türkmenlerinin tarihi de Irak'takiler kadar eskidir. Bölgede Hanoğlu Harun'la başlayan, Suriye Selçukluları, Eyyubiler dönemlerinde varlığını sürdüren Türk-Türkmen unsuru, Haçlı dönemi dışında Memlükler döneminde yine bölgede hâkim unsur haline gelmiştir

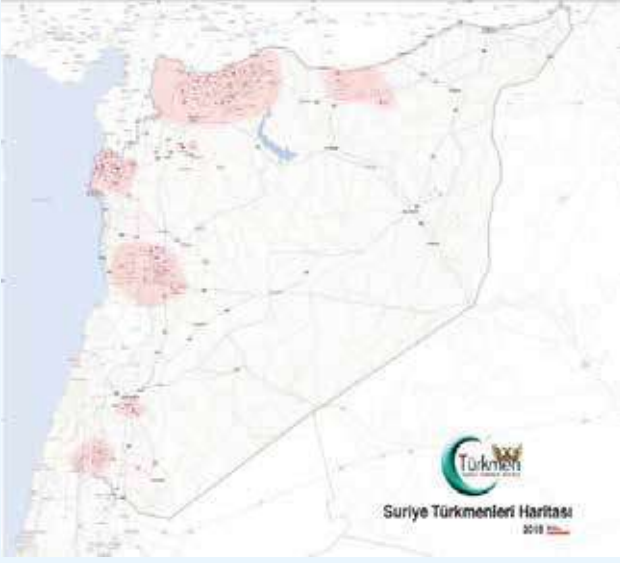

rulmuş, çatışmalar olmuş, Suriye'nin Müslümanlar tarafından Halife Ömer zamanında 637-638 yıllarında ve Antakya'nın 638 yılında teslim alınmasına kadar kargaşa eksik olmamış, bundan sonra bölgede sırasıyla Emeviler, Abbasiler ve Fatimiler hüküm sürmüşlerdir.

1063 yılında bölgeye Türkler girmeye başladı. Suriye Türkmenlerinin tarihi de Irak'takiler kadar eskidir. Bölgede Hanoğlu Harun'la başlayan, Suriye Selçukluları, Eyyubiler dönemlerinde varlığını sürdüren Türk-Türkmen unsuru, Haçlı dönemi dışında Memlükler döneminde yine bölgede hâkim unsur haline gelmiştir. Memlük Sultanı Baybars 1268 yılında Antakya Haçlı Prensiği'ni ortadan kaldırdıktan sonra Anadolu içlerine kadar ilerlediğinde, Moğol orduları önünden kaçıp Anadolu'ya sığınan ve mevcutları yüz binleri bulan Türk aşiretleriyle karşılaştı. Bu aşiretler kendisinden vatan talep edince, Sis'ten (Kozan) başlayıp Gazze'ye kadar uzanan bütün kıyı bölgesini kendilerine tahsis etti ve 40 bin çadır (kişi değil!) Türkmen'in bu bölgeye yerleştirilmesini emretti. Muhtemelen bu sayı, o

Giriş

Suriye'ye ilk Semitik halklar M.Ö.3000-2000 yılları arasında gelmişlerdir. İlk gelenler Yukarı Fırat Vadisi'nde yerleşmiş olan Amoritler'dir. Bu topraklarda birçok devletler ku-

günkü Suriye nüfusuna yakın bir nüfusu içeriyordu.[1]

Bu nüfus buradan bir yere gitmedi. Hanoğlu Harun'dan sonra Afşin, Sanduk, Kurlü ve Atsız adlı Türk beyleri bölgede hakimiyet kurdular.

24 Ağustos 1516'da Sultan Selim (Yavuz) Halep, Şam ve diğer Suriye şehirlerini alıp Mısır üzerine yürüyüşüne devam ederek bölgedeki Memluk hakimiyetine son verdi. O tarihten 1918 yılına kadar bölge kesintisiz Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyeti altında kaldı.

Tahrir Defterleri ve Halep Türkmenleri

1536 Halep Tahrir defterinde, Halep Türkmenleri olarak Beğdillü, Harbendelü, Bayat, İnallu, Köpeklü Avşarı ve Gündüzlü Avşarı olmak üzere altı taife gösterilmektedir.

Her taife birçok cemaatten oluşmakta ve bu Türkmen toplulukları başlı başına bir kaza sayılmaktaydı. Bu taifeler Malatya'dan, Bakras civarına kadar yazlık ve kışlık dönemlerde yayılıyorlardı. Tüm bölge tamamen Türkmen hakimiyeti altında idi. Bir örnek verecek olursak:

1557 yılındaki Halep tahrir Defterlerine göre, Beğdili, Bayat, Beğlikli, Harbendelü, İnallı, Gündüzlü Avşarı, Köpeklü Avşarı Peçenek ve Şahmelekli taifeleri ile Oyratlu-Osmanlı-Kösecelü cemaatleri ve herhangi bir taifeye bağlı olmayan müstakil cemaatlerden oluşuyordu.

Müstakil Cemaatlerin Sayıları

Bunların cemaat sayıları ise şöyle idi. Beğdilli: 69, Bayad: 47, Beylülkü: 9, Harbendelü: 35, İnallı:12, Gündüzlü Avşarı:6, Köpeklü Avşarı:4, Müstakil Cemaatler: 52, Oyratlu-Osmanlı-Kösecelü Cemaatleri: 3, Peçenek ve Şah Melekli: 6. Toplam 243 cemaat. Bunların toplam nüfusu 50.000 ile 60.000 arasında tahmin ediliyordu.[2]

Bu arada Arabistan'dan Suriye'ye yüzyıllarca süren göçler nedeniyle Suriye'deki göçebe Arap aşiretleri önemli bir miktara ulaşmıştı.

Bunların XVII. Yüzyılda belli bir yoğunluğa ulaşmalarının ardından, baskın ve soygun hareketlerine giriştikleri görüldü. Osmanlı devleti hem bu karışıklığı önleyip bölgede düzeni yeniden kurmak, hem de tahripkâr Arap aşiretlerinin önüne bir set çekmek amacı ile yer değiştirme ve iskân gibi tedbirler alındı. XVII. Asır sonlarında ve XVIII. Asır başlarında ülkede önemli ölçüde iskân çalışmaları yapıldı. Bu çalışma sırasında sadece Suriye'ye iskân edilen Yörük ve Türkmen aşiretlerinin sayısı 31 oymak, 97 aşiret ve 497 cemaate ulaşıyordu. Bu Baybars döneminden sonra ikinci kitlesel iskân çalışması idi ve çok kalabalık bir nüfusu içeriyordu.[3]

Yukarıdan bu yana bölgede iskân edilen insan unsurunun değişik boy, aşiret ve cemaatlerden oluştuğunu görmekteyiz.

Bayır-Bucak Türkmenleri

Tarihi süreçte Bayır-Bucak Türkmenleri diğer Türkmen toplulukları ile aynı kaderi paylaşmış olsa da, onlardan farklı bir macerası vardır. Burada, onları diğerlerinden ayıran bu maceraya kısaca değinmekte yarar vardır:

Halkının büyük çoğunluğu çok eski tarihlerde bölgeye gelmiş olan Türk boylarıyla 16. yüzyıl başlarında bölgeye iskân edilen Türklerden oluşan Bayır ve Basit, bu bölgenin en eski ve büyük yerleşim yerleriydi.

Bayır ve Bucak, Osmanlı'nın son dönemlerinde Lazkiye Sancağı'na bağlı birer nahiye idi. Bayır, 1847 yılında Sayda Eyaleti Lazkiye Sancağına bağlı bir kaza iken, 1888 yılında nahiye olmuştur[4].

Aynı şekilde Bucak da 1847'de kaza iken nahiye-

ye dönüştürülmüştür.[5]

1908 yılında aynı bölgede Bayır ve Basit adında iki nahiye vardır ve Bayır'ın müdürü Halil Şükürü Efendi, Basit Nahiyesinin müdürü ise Ahmet Hamdi Efendi'dir.[6]

Bir dönem Cisişşuğur'a bağlı olan, daha sonra Antakya kazasına bağlanan ve 1918'de işgalden sonra kurulan İskenderun Sancağı'nın sınırları içinde kalan Ordu (Yayladağı) da tamamen Türkmenlerle meskûndü. Hatta Fransız birlikleri ile yaşanan çete savaşlarından sonra kasaba Fransızlar tarafından işgal edilince Ordu merkezinden ve köylerinden kaçan halk Bayır-Bucak köylerine sığınarak bir süre orada misafir kaldılar. Haziran 1921'de Türk ve Fransız heyetleri arasında Ankara'da barış görüşmeleri başladı. Sınır konusunda Türkiye için esas, Misâkı Millî ilkeleri, yani Türk nüfusun yaşadığı bölgeler idi ve Bayır-Bucak'ın durumu gün gibi ortada idi. Buna rağmen, Fransızlar bunu kabul etmek istemiyordu.

Türk ve Fransız heyetleri arasında barış görüşmeleri sırasında bu konu tartışılırken, Fransız Yüksek Komiseri tarafından 12 Eylül 1921 tarihinde yayınlanan 1052 numaralı kararname ile, İskenderun Sancağı'na bağlı olan Harim, halkının çoğu Arap diye Halep'e bağlandı, halkının tamamına yakını Türkmen olan Bayır-Bucak bölgesi ise ekonomik sebepler gerekçe gösterilerek Lazkiye'ye bağlandı.[7]

Türkiye bu konuda hassas olduğu halde, görüşmeler sırasında bu kararname gerekçe gösterilerek Türkiye'nin isteği reddedildi. Nihayet görüşmeler tamamlandı ve 20 Ekim 1921'de Türkiye ile Fransa arasında Ankara İtilafnamesi imzalandı.

İtilafname ile çizilen sınıra göre, Ordu (Yayladağı) İskenderun Sancağı'nda, Bayır-Bucak ve Basit Lazkiye sınırları içinde kaldı. Bayır-Bucak'a sığınan Ordulular Ankara İtilafnamesi imzalandıktan sonra Ordu'ya döndüler. Bayır-Bucaklılar ise Suriye'de kaldılar ve baskı altında yaşamaya, ümitle Türkiye'ye katılacakları günleri beklemeye başladılar.[8]

Yıllar geçti. 1936 yılında Türkiye'nin İskenderun Sancağı'nın durumunu gündeme getirip ko-

nuyu Milletler Cemiyeti'ne götürmesinden sonra Ocak 1937'de Sancağın bağımsızlığı kabul edilince Bayır-Bucak'ta ümitler güçlendi. Ancak Cenevre'de sınırlar belirlenirken Türk heyetinin bütün çaba ve ısrarlarına rağmen Fransızlar ve Milletler Cemiyeti heyetindeki diğer üyeler bu bölgenin tekrar İskenderun Sancağı'na (Hatay) bağlanmasını kabul etmediler. Buna rağmen Bayır-Bucaklı Türkmenler bu dönemde "Hatay" adını almış olan İskenderun Sancağı'nın kurtuluş mücadelesine katkıda bulunmak ve kendilerinin kurtulup Hatay'a katılabilmeleri için 1938 başlarında, Hatay Erkinlik Cemiyeti'nin bir uzantısı olmak üzere "Altay Grubu" adında bir cemiyet kurdular. "Altay Grubu Genel Mümesilliği" eliyle yönetilen cemiyetin merkezi Lazkiye'de idi. Lazkiye Merkez Başkanlığına iki kol bağlıydı. Bunlar "Bayır Kolu" ve "Bucak Kolu" idi. Her kol kendi Heyet-i İdaresi tarafından yönetiliyordu. Cemiyetin 550 üyesi vardı. Bölgedeki Türkmenler, bu cemiyet vasıtasıyla Sancak Türkleri ile işbirliği yaptılar. Hatay Devleti kuruluşunu onlar da ümit ve sevinç içinde karşıladılar, bayram yaptılar.[9]

Bu dönemde Suriye yönetiminin Türkmenler üzerindeki baskıları arttı. Nitekim Hatay Devleti'nin Türkiye'ye katılacağı söylentiler güçlenip kurtuluş ümidi kalmayınca, baskıların da etkisiyle Bayır Kolu 23 Mayıs 1939, Bucak Kolu 15 Haziran 1939'da faaliyetlerine son verdiler.

Hatay Türkiye'ye katılınca yine Türkiye dışında, Suriye'de kalan Türkmenler ağır bir baskı altında, ve karamsarlık içinde yaşamaya devam ettiler.

Devam eden acılı günler dayanılmazdı. Şehre gittiklerin de onurlarından oynuyorlardı. Devamlı değişen yönetimler bölgede de Bayır-Bucaklıları zora sokacak uygulamalara girişmişlerdi.

Yol yapacağız diye verimli arazilerden geniş yollar, burası hazine yeri burası ormanlık alan diye zaten dar olan topraklarını da iyice daraltmaya hayatlarından bezdirmeye çalışıyorlardı. Bu duruma dayanamayanlardan bazıları ferdi bazıları da ailecek yavaş yavaş Türkiye'ye sığınmaya başladılar.

Bazıları bari çocuklarımız kurtulsun diye çocuklarını Türkiye sınırından geçirerek Türkiye'de

yetiştirme okullarında okutmaya başladılar. Buna rağmen yapılan baskılardan kurtulmak için 1946 yılında Hatay'ın Kırıkhan ilçesine 80 aile göç etti.

Bu ailelere Kırıkhan Muratpaşa köyünden 40'ar dönüm arazi verildi.

Daha sonra 1952 yılında 200'ün üzerinde aile, Türkiye'nin bakanlar kurulu kararı ile Kırıkhan'ın Karadurmuşlu köyüne toplu iskan ettiler. Kişi başına 4 er dönüm arazi verildi. 1967-1968 yıllarında İsrailin Golan tepelerini işgali sonunda Golan bölgesine yakın köylerden toplu göçler yine Kırıkhan'a yapıldı.

Bir yandan da çeşitli şekillerde Türkiye'ye gizli kaçak gelerek TÖMER den ders alarak yabancılar uyruklular sınavına girerek Türkiye de okumaya başladılar. 2010 a kadar gelen okuyan öğrenci sayısı 673 olduğu bilinmektedir. Bu arada Lazkiye'nin Cimlen mahallesine yüz bin bayırbucaklı göç etti. 2011 den itibaren Suriye de meydana gelen iç kavgıktan Türkiye'ye gelmek zorunda olan Bayırbucaklılar Yayladağı, Osmaniye, Kahramanmaraş ve İslahiye göçmen kaplarında sığınmaktadırlar. Bazı ailelerde daha önce Türkiye'de bulunan çocuklarının yanında yerleşmiş bulunmaktadır.

Sadece bucak bölgesinde 20 ye yakın köylerde bulunan Bayırbucaklılar göç etme fırsatı bulamamışlardır. Bunun dışında 35 bayır, 37 Bucak bölgesinde bulunan köyleri ve 45 e yakın mezra ve yayla evlerinin şu anda tamamen boşalmış bulunmaktadır. Sadece Türkmen dağındaki Kahraman gençlerimiz 6 köyümüzü korumaktadırlar. Böylece Lazkiye ,İdlip ve bucak bölgeleri ile beraber Anadolu'nun hemen hemen her ilinde bayırbucaklıya rast gelmek mümkündür.[10]

Sonuç

Sonuç olarak, Bu bölgenin en temel unsuru Türklere dir. Bunların giyimleri, adetleri, yüz şekilleri, temiz, arı-diri olmaları, yemekleri, köy düğünlerindeki oyunları ve güreşe verdikleri öneme bakılarak Türk kültürüyle birebir örtüştüğü görülmektedir. Bu insanlar asil su katılmamış birer Türkmen ya da Yörük aşiretine mensuptur ve hep Türkiye aşkıyla yaşamışlardır.

Kendilerine göre, en iyiyi onlar bilir. Her köyün

insanı kendisine göre üstündür. Bu da Bu insanların Türk karakterini taşıyan kişiler olduğunun ve bu özelliklerini daima muhafaza ettiklerinin en büyük belgesidir.

Bayır-Bucak bölgesinde yaşayan insanların genellikle beyaz tenli, orta boylu, siyah saçlı, siyah gözlü çalışkan, dürüst, zeki, onurlu kişiler olduğunu görüyoruz. Dilleri öz Türkçedir. Bundan 60-70 yıl önce bölgede kimse Arapça bilmezken, Suriye'nin yoğun baskıları sonucu, Arapça konuşmak, yaşamak için zorunlu bir şart haline getirilmiştir.

Osmanlıların en güçlü zamanlarında, bölgenin Arap yerleşimlerine veya akınlarına set çekmek için, kutsal yerlere giden yolun güzergâhında ön karakol görevi yapmak için Anadolu'dan göç ettirilen Yörüklerin ve Sivas yöresinden gelen özbeöz Türkmenlerin bulunduğu yer Bayır-Bucak, burada yaşayanlar da "Bayır-Bucaklı" dır. Bunun ötesine söylenecek her söz fazladır.

Kaynaklar

[1] M.Tekin, Dünden Bugüne Suriye ve Türkiye-Suriye İlişkileri, MKÜ Yayını, Adana 2018, s.60

[2] Halil Sahillioğlu, Güneyde Kültür, Sayı 113-114, Temmuz-Ağustos, s. 1-10; 2-Orhan Kılıç, "1957 tarihli Mufassal Yörük Defterine göre Halep Türkmenleri" Türk Dünyası Araştırmaları, s 105, Aralık 1996, sayfa. 59-75.

[3] Cevdet Türkay, Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler. İstanbul 1979; Mehmet Tekin, Dünden Buğüne Suriye, Türkiye-Suriye İlişkileri, s.394

[4] Osmanlı Yer Adları, s.69

[5] a.g.e. s.94

[6] Salnamei Vilayet-i Haleb, 1326, defa 7, s.370

[7] Mehmet Tekin, Hatay İşgal Yılları ve Bağımsız Hatay Devleti Kronolojisi, Ankara, 2011, s. 97

[8] M.Tekin, Hatay İşgal Yılları....., s.97-98

[9] Mehmet Tekin, Dünden Bugüne Suriye ve Türkiye-Suriye İlişkileri, MKÜ yayını, Adana 1918, s.400-401

[10] İsmet Bozoğlan, Dünden Bugüne Suriye Türkmenleri – 1- Bayır- Bucak Türkmenleri Suriye Türkmen Meclisi kültür Yayınları 1. Baskı Şubat 2018 , s.

GÖNÜL DİLİMİZİN MİMARİ OZANTÜRK'ÜN "ÖZE ÇAĞRI" ŞİİRİNDEKİ KAVRAMLAR VE BAĞLAMLARI (6)

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

Giriş

Kadim Türklerde şiir, çok değişik nedenlerle yapılan törenlerde sözlü olarak icra edilmiştir. Genellikle bu tür şiirlerde oluşturulan "imaj" (imge) o dönemin kahramanlarıyla birleşmiş ve Türk milletinin millî ideallerini terennüm etmişlerdir. Sözlü kahramanlık şiirlerinin en önemli özelliği söz ve müzikal terkidir. Bu bakımdan sözlü gelenekle icra edilen şiirler, yazılı şiirlerden farklıdır ve çok daha değerlidir.

Sözlü gelenekte şairler sözlerini saz eşliğinde belli bir besteye dile getirirler ve bu besteler kendi özel koşullarında üretilerek irticalen ortaya konurdu. Bu nedenle bu tür eserler özel nitelikler gösterir. Özellikle bu tür şiirlerde "sözel imgeler" benzetme, eğretileme, tanımlarla ortaya çıkar. Bu anlamda kültürel düzende, bizi çevreleyen her imge millî bir göstergeye dönüşür. Ozantürk, "Öze Çağrı" şiirinin bu dörtlüğünde Türk mitolojisi (mitbilgi) açısından önemli bir göstergelyi telmih eder.

Şiirde imge, göstergelerin bir üst boyutudur. Göstergelerin her biri, bir araya geldiklerinde kendi bağımsız anlamlarından farklı bir anlama ulaşır. Ulaşılan bu yeni anlam, bir üst boyutu, başka bir göstergelyi imler. Bu göstergelerin birlikte oluşturdukları kodların toplamı, kendi bağımsız anlamlarının ötesinde yeni bir şifreyi karşımıza getirir. (Foucault, 1994: 35)

Ozanlar, şiirleriyle yarattıkları imgelerle bir toplumun kültürel hazinesinde biriktirirler ve yeni aktarırlar. Böylece 'gerçek' dediğimiz şey, ozanın imgesiyle 'gerçeklikten daha öte bir hakikate dönüşür. Ozanın oluşturduğu kültür kodlarıyla oluşan imge (imaj), aslında duyularımızın ve fiziksel görünümümüzün üzerine ustaca çizilmiş ölümsüz bir tablodur.

Ozanın ölümsüzleştirdiği bu imge ile oluşturulan kültürel tablo, genetik kodların gerçekliğinde oluşur ve bunlar ancak millî bir duyguyla desteklenen duyu organlarımızla algılanır ve bunlar belli arketiplerle bilinçaltımıza seslenir. İmge (imaj) dediğimiz şey, bilinçaltımızın dı-

şavurumudur. İmge be nedenle çok güçlü bir etkiye sahiptir. İmgenin (imajın) gücü bu etkiden kaynaklanır ve kültürel kodlara işaret eder.

Bir imgenin algılanması için onu algılayacak ortak bir kültür kitlesinin varlığına ihtiyaç duyar. Bu nedenle gerçek, hakikat dediğimiz şey inanç faktörleriyle etkilenerek daha güçlü bir hale gelir. Bizim inançlarımız, nesneleri görüşümüzü de etkiler. Bazı nedeneler bu şekilde oluşturulan imgeler vasıtasıyla millî sembollere dönüşür.

Millî değerlerle ve inançlarla oluşturulan bu simgeler oluşturduğu millî kod ile millî anlamlarıyla belleğimize yerleşir ve yaşam deneyimlerimizi oluşturarak etkiler. Bu nedenle kültürel kodlar, toplumun tarafından onaylanmış değerlerdir. Bu nedenle bu kodlara uymayan değerler bilinçaltı tarafından seçici algı yoluyla bilinç dışına itilirler ve kabul edilmezler.

Bilincimizde toplumsal olanla toplumdışı olan değerleri seçen, eleyen kabul ya da reddeden bir sistem vardır. Bunlar bizim tarih boyunca oluşturduğumuz millî hafızamızı belirler. Bazı nesneler bu nedenle millî sembole dönüşen imgelerle bu hafızaya kod olarak kayıt edilirler. Ozanlar tarafından bu şekilde oluşturulan benzetmeler, eğretilemeler, sembolleştirilmiş halleriyle bir anlamda toplumsal bilincimizi ve bilinç dışımızı oluştururlar. Bilinçdışı ve bilinçaltı değerlerimizi etkileyen bu değerler bir şekilde semboller zinciri oluşturur.

Bilinçdışı ve bilinçaltı kayıtlarımızda uza-

yıp giden bu semboller zinciri bizim algı-
lama ve yorumlama sürecimizi oluşturur.

Bilinçdışı ve bilinçaltı anlam dünyamızı belir-
leyen bu millî kod ve semboller zinciri birbirin-
den koparılamaz. Bu millî kod ve semboller zin-
ciri bizim bilinçdışı ve bilinçaltı lügatimiz gibidir.

Ozantürk, “Öze Çağrı” şiirinin VI. dörtlüğünde
bize “Oğuz Kağan Destanında” ifade eden imge ve
imajlara gönderim yapar ve millî kod ve sembol-
lere dönüşen “kök kurikan”, “kün tuğ”, “göze” ve
“çınar” imgelerini hatırlatır.

Bundan sonrasını doğrudan bu dörtlük üzerin-
de değerlendirmeye çalışalım:

VI. Dörtlük

*“Gök çadırın, gün bayrağın / Gözesinin bir ırma-
ğın / Çınarının bu toprağın / Ey Türk; titre, özüne
dön!” //*

1. “Gök çadırın, gün bayrağın”

Aslında Ozantürk burada “Ey Türk, Gök
çadırın, gün bayrağı” ifadesiyle Oğuz Kağan
Destanı’nda geçen en önemli ifade olan “Kün
Tuğ Bolgıl, Kök Kurikan” yani “Gök çadırımız,
Güneş bayrağımız olsun” ifadesiyle bir hatırlat-
ma asıl amacını ima yoluyla söyler ve burada bir
telmiş oluşur. Telmiş, şiir veya nesirde söz ara-
sında herkes tarafından bilinen bir olaya, kıssa,
fıkra vb.ne işâret etme şeklindeki edebî sanattır.

Aslında “gün=güneş” imgesi, bir güneşin liderli-
ğine işaret eder. Bu güneşin ufka yaklaşmış hali ifade-
sini bulan “Kızıl Elma”dır. Güneş bir liderlik mo-
tifi ile bu inancın bir sembolüdür aynı zamanda...

Oğuz Kağan bu ifade ile kendi oluşturduğu
kadim bir millete hedef göstermiştir ve bu he-
defin dayandığı kaynak Türk Töresi’dir. Bu töre
gereği “kök” aslınsa “kök kurikan” ifadesi gök
çadırıdır ve bu çadırın sınırları Türk devletinin
sınırlarıdır ve bu sınırlarda mazlumun yanında
olmak, zalimin karşısına dikilmek Türk’ün töresi
gereğidir. Oğuz kağan bu ifadesi, “Türk- Cihan
Hâkimiyeti” fikrinin de sembolik bir tezahürüdür.

1.1. “Öze Çağrı” şiirinde kahraman bir li- der karakter olarak “Oğuz Kağan” hatırlat- masının amacı

Genel olarak ve millî bir kimlik çerçevesin-

de insanları farklı türlerde sınıflandırabiliriz. Bu
sınıflandırmada destansı kişilik ilk önceliktir.
“Oğuz Kağan” tipini temsil eden kahraman lider-
lerin insanlık tarihinde önemli bir yeri vardır. Bu
kahraman liderlerin bedenlerine güç veren ruh
yapıları diğerler insanlardan farklıdır. Onların
ruhları, varlıklarını diğerlerine göre farklı biçim-
de şekillendirmiş ve bu insanlar diğerler insan-
lardan farklı bir biçimde yaşamlarında, düşün-
celerinde, ideallerinde daha iddialı olmuşlar ve
kendi varlıklarında “kut” olduğuna inanmışlardır.

Bunlar kendi milletlerine, insanlarına olduğu
kadar diğer insanlara, toplumlara ve milletlere karşı
kendilerini kabul ettirme iddiasıyla ortaya çıkmış-
lardır. Bu insanlarda temel olarak “kendine güven
ilkesi” ön plandadır. Kahraman lider tipi insanlar,
kendi akıllarına ve cesaretine güvenerek hareket
ederler. Kahraman lider tipi insanların yaşamların-
da hareketlilik, eylem ve aktivite ön planda olmuş-
tur. Bu insanlar kendi şahsi ve beşeri duygularını
tatminden çok daha üstün ulvî değerler uğruna
mücadele etmişlerdir. Onların hayatında şeref, na-
mus, hürmet, haysiyet, saygınlık, onur ve özsaygı
öncelikli değerler olmuştur. Bu nedenle bu insan-
lar bu değerlerin önemli bir figürü olmuşlardır.

Kadim tarih içerisinde kendileri ve milletleri
adına onur arayan bu insanlar, mücadeleleriyle ve
yaşam biçimleriyle millî kahramanlar olarak üstün
varlık kuşağını oluşturmuşlardır. Bu tipleri genellik-
le merkezi kahraman tipi olarak değerlendirebiliriz.
Bu insanlar belli bir milleti ve kültürün oluşmasında
rol oynayan kültürel ve medeni kahraman tipleridir.

Kahraman lider tipi, aynı zamanda ilk ata fonk-
siyonunu da üstlenmişlerdir. Bu kahraman lider ti-
pini en önemli gayesi, amacı, ülküsü, en önemli gö-
revi, üreyerek ya da başka yollarla bir millî toplum,
millet meydana getirmek ve onlara yaşayabilecek-
leri bir alan, yurt, vatan yaratmaktır. Öncelikle bu
tür kahramanın doğumu önceden müjdelendiği.

Kahraman lider tipi, genellikle milletlerin ar-
kaik millî destanlarda ortaya çıkar ve bu tür kah-
raman genellikle olağanüstü şartlarda doğar ve
yaratılışlarında ilahî bir oluşum söz konusudur.
Bu tür kahramanlar, Tanrı katından gönderilmiş,
kutlu ve genellikle soyludurlar. Kahraman lider

tipine sahip insanlar, genellikle tek çocuktur, bazen de ya en büyük ya da en küçük çocuk olarak da ortaya çıkarlar. Kahraman lider tipi insanların, çocuklukları, olağan dışıdır ve kısa sürede büyür. Daha çocuk denecek yaşta olağanüstü bir kahramanlık göstererek kendilerini ispat ederler.

Genellikle bu tür kahramanlar, kahramanlıklarını ispat ettikten sonra ad alırlar. Bu tür kahramanlara verilen adlar kutsallık arz eder ve kutlu biri tarafından verilir. Kahramanın fiziki gücü yaradılıştan itibaren olağanüstüdür ve zaman zaman yırtıcı hayvanlarla mukayese edilerek tasvir edilir. Kahraman karşımıza yarı tanrı, ilk ata veya ilk insan olarak çıkabilir. Kahraman daima ilahi güçler tarafından korunur. Genellikle kahramanın yanında devletli kişilikler yer alır, bunlara Tonuyukuk, yardımcı eren tipi ya da aksakal tipidir. Kahramanın en önemli yardımcısı olağanüstü özellikleri olan atıdır. Kahraman bir ülküyü gerçekleştirmek, yığıtliğini ispatlamak veya intikam almak için maceraya atılır. Maceraya atılan kahraman yurdundan uzaklaşır.

Kahraman mücadelesinin büyük bir bölümünde veya en tehlikeli durumlarda genellikle yalnızdır. Kahraman cesurdur. Kendisi ile denk güç ve yaradılıştan olmayanlarla savaşmaz. Kahraman kendisine düşman olan varlıklarla hatta gerektiğinde babası ile de mücadele eder.

Macerada birçok zorlukla karşılaşılır: Olağanüstü varlıklar “Devler, canavarlar, cadılar vb...”; kötü akrabalar ve yakınlar “Kardeş, eş, arkadaş vb...”; ülkeyi yöneten kötü liderler veya. “ Sihir, entrika, hile...” Kahraman mücadelesi esnasında yeraltı ve üstüne seyahatler yapar ve nadir de olsa bazı destanlarda ölüp dirilir. Kahramana yardım eden olağanüstü kişiler vardır.

Kahraman macerası esnasında evleneceği kız ile tanışır. Kahraman maceradan döner. Kahraman ölür, ancak kahramanın ölümünden sonra ülküleri, soyundan gelenler tarafından devam ettirilir. Kahramanca yaşam anlayışı erken dönemlerde başladı ve uzun sürdü ve her şeyden çok, kahramanlık ve kahramanlık kavramlarımız o dönemde türetilmiştir.

Onur için yaşayan kahramanlar o devirde yalnız değildiler, her milletin aynı niteliklere özgü onur peşinde koşan kahramanları olmuştur.

Başka milletlere ait doğal destanlarda gördüğümüz gibi destansı kahramanlar, her şekilde bir diğer milletin kahramanı gibi benzer güdülerle ve amaçlarla hareket etmişlerdir.

Kahramanların şeref, namus, hürmet, haysiyet, aygınlık, onur ve özsaygı arayışı mücadelesi olduğu bu çağda kahraman şahsiyetler etrafında toplanan ve bir millet olma gururu taşıyan insanlar arasında bu kahramanlara duyulan bağlılık, sevgi ve hayranlık doğal olarak onların macerayı, cesur çabalarını destan denilen şiirinde ifade edeceklerdir. Bunlar milletlerin tabii destanları olarak onları millet yapan bir özellik olarak gelişeceklerdir. Zira bugün millet olabilmenin şartlarından biri de bu kahramanlık devrinde doğal olarak gelişen tabii destana sahip olmak gerekir. Epik ve kahramanlık temalarını terennüm eden bu şiir türü dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bizde de oluşmuştur. Bizim milletimiz açısından en önemli tabii destanlardan biri de “Oğuz Kağan Destanı”dır.

“Oğuz Kağan Destanı” bizim millî ruhumuzun ihtiyaç duyduğu kahramanlığını “Oğuz Kağan”ın şahsında bize ulaştırır. Tabii destanlar millî ruhumuzun bu gerçek ihtiyacına cevap vermektedir.

Bu destanlarda “Oğuz Kağan” bir kavram olarak bize önemli bir simgeyi, imgeyi yani imajı oluşturur. Bir imaj olarak Oğuz Kağan Ozantürk’ün “Öze Çağrı” şiirinde ortaya onun kadim bir ifadesini bize hatırlatmakla devreye girer. Oğuz Kağan bir imaj olarak “Öze Çağrı” şiirinde gerçekliğin yaklaşık olarak bir görsel sunumu, fizikî olarak da bir fotoğrafı resmi olarak zihnimizde belirir ve “Oğuz Kağan”ın hayali bizimle çağlar ötesinden konuşuyormuşçasına Ozantürk’ün mısralarında karşımıza dipdiri bir varlık olarak tecessüm eder.

Türk destanlarının şüphesiz en kıymetlilerinden biri Oğuz Destanı veya bir başka deyişle “Oğuznâme”dir. Oğuz Destanı, Türklerin milli oluşumları sürecinde sözlü tarih geleneği üzerinde şekillenen ve “bakşı” adı verilen ozanlar vasıtasıyla uzun bir süreçte nesilden nesile aktarılacak ancak Ortaçağ’da yazıya geçirilmek suretiyle yazılı abidelerle dönüşen, hükümdarların şecerelerini cihan devleti kurma ülküsünü yansıtan tarihi salnamelere çevrilmiş eserler bütünüdür. Bakşı-

lar, Türklerdeki sözlü kültür öğelerinin nesilden nesile aktarılmasında aracılık vazifesi gören halk ozanlarıdır. Milli günlerde ve özellikle ordu savaşa giderken askeri coşturmak ve moral bakımından beslemek için destanları kopuz eşliğinde belirli bir makama göre terennüm ettikleri bilinmektedir.

Oğuz destanlarına “ozan”, “bahşi” ve “aşık” çağlarını ve onların devamı olan Türk destanlarını anlattan kişilerdir. Bu anlatıcılar arasında ozan, “bahşi” büyülü işlevi şu ya da bu şekilde yerine getirmişti. Oğuz destanlarında “soy”, “boy”, “toy”, “şölen”, “yağma”, “yug” gibi ritüeller yansıtılmakta ve bunlardan bazıları “toy” ritüelleri de dâhil olmak üzere, “toy” (“eğlence”- “dügün”) ve “yug” (“yas” - “yas”) modern geleneksel kültürde yaşamaya devam ediyor.

Türk milletlerinin destan geleneği, eski tarih ve ritüel-mitolojik köklerle bağlantılıdır. Destan geleneğinin mitolojik ve tarihi kökenleri hakkında bazı araştırmalar yapılmış ve araştırmalara devam edilmektedir. Ancak Oğuz destanlarında ritüel ve tür ilişkileri yeterince araştırılmamış, antik kültürün bazı örneklerini içeren ve ilk destan yapılarının oluşumunda önemli bir role sahip olan arkaik ritüel yeterince çalışılmamıştır.

Aynı zamanda birincil kültürün özel fenomeni olan arkaik ritüel, doğası gereği evrenseldir ve birçok karakteriyle dünya milletlerinin ortak kutsal değerlerini kendi içinde kişileştirir. Oğuz destanlarında “toy”, “şölen”, “yağma”, “yug” gibi ritüeller yansıtılmakta ve bunlardan bazıları modern geleneksel kültürde yaşamaya devam ediyor. Ritüelin büyüselsel işlevinin eski hale getirilmesi sonucunda, ritüel sözler (atasözleri vb.) ondan ayrılmış ve kendi başlarına var olmuştur.

*Men sinlerge boldum kagan / Alalınğ ya takı
kalkan / Tamga bizge bolsunğıl buyan / Kök Böri
bolsınğıl/bolsunğıl uran / Temür çıdalar bol orman
/ Av yirde yürüsün kulan / Takı taluy takı müren
/ Kün tuğ bolğıl Kök kurıkan / “Ben sizlere oldum
kağan, / Alalım yay ile kalkan, / Nişan olsun bize
buyan, / Bozkurt olsun (bize) uran, / Demir kargı
olsun orman, / Av yerinde yürüsün kulan, Daha
deniz, daha müren, ”//*

Güneş bayrak, gök kurıkan” (Bang ve Arat, 1988: 17)

Bu destanda yukarıda belirttiğimiz ifadeler neticesinde Güneş motifi, Oğuz Kağan’ın ilk oğlu olan Gün Han’a bir isim olarak verilmiş ve somutlaştırılmıştır. Gün Han ilk oğul olması ve bu adı taşıması sonucunda diğer erkek kardeşlerine Güneş gibi önderlik edip onlara birer ışık olmuştur.

“Yukarıda gök, kendi devletinin bir çadırı gibi idi. Güneş de Oguz-Kagan devletinin bir bayrağı olacaktı”. Zaten eski Göktürk yazıtları da öyle diyorlardı: “Yukarıdaki mavi gök, aşağıdaki yağız yer yaratıldığında ikisi arasında da insanoğlu yaratılmış insanoğlunun üzerine de, atalarımız Bumin-Kagan ile İstemi-Kagan, Han olarak oturmuşlar”.

Göktürk devletini kuran Bumin ve İstemi-Kagan, yalnızca Türk milletinin değil; gök ile yer arasında yasayan, bütün insanlığın hükümdarları idiler. Onlar, bu tahta Tanrı tarafından oturtulmuş ve bütün yeryüzünü idare etme yarlığı da, yine Tanrı tarafından onlara verilmişti. Bu fikir, Türklerin yalnızca devlet idare etme düşüncelerinde değil; Türk dininin çok eski prensipleri içinde de bulunuyordu. Büyük Hun Devleti ile daha sonraki Türk devletlerinde, bu düşüncenin türlü ve sayısız örneklerini bulabiliyoruz.

2. Gözesinin bir ırmağın

Ozantürk, dörtlüğün bu mısrasında “(Ey Türk, Gözesinin bu ırmağın” ifadesiyle bize nesnenin millî bir kod ve simgeyi belirleyen bir imgeyle seslenir. Bu imge “ırmak” ve “göze” nesnelere benzetme, istiâre (eğretileme) kullanılarak oluşturulur. İstiâre (Eğretileme) bir kelime yerine herhangi bakımdan kendisine benzerliği bulunan başka bir kelime kullanma şeklindeki edebî sanat, benzeyen veya benzetilenden yalnız biri bulunan benzetmedir (teşbih).

İstiâre “bir kelime veya terkinin, teşbihe mübalağa ve yorum gücü sağlamak için benzeşme ilgisiyle ve bir karîneye dayalı olarak gerçek anlamı dışında kullanılması” şeklinde tarif edilir.

Belâgat biliminde istiâre üç ana başlık altında incelenmiştir. Açık istiâre (İstiâre-i Musaraha), yalnızca benzetilenle yapılan, benzetilen unsurun açık olarak zikredildiği istiâre olup zayıf bir varlığın daha güçlü bir varlıkla ifadesidir.

Kapalı istiâre (İstiâre-i Mekniyye), yalnızca benzeyenle yapılan istiâredir. Bu durum-

da benzetilen öge zikredilmeyip okuyucunun onu tayin etmesini sağlayacak bir ipucu verilir.

Temsili İstiâre (İstiâre-i Temsiliyye, mürekkep istiare, alegori), Bir ögenin değişik yönleri ve özelliklerinin benzetme konusu yapılarak istiare edilmesidir. Bu durumda benzeyen söylenmeyip benzetilenin birden fazla özelliği zikredilir.

İstiare, akılla duygular arasında bağlantı kurarak fikir ve hayalleri kuvvetlendirip anlatımı daha etkili hale getirir ve bu yönüyle düz ifadeye tercih edilir. Ayrıca okuyucu veya dinleyicinin tasavvur ve tahayyül imkânını zenginleştirip mânaya parlaklık katar. Alegori ve sembolleri kullanarak zihindeki bir şeyi benzer başka bir şeyle, özellikle soyut varlıkları somutlarla değiştirmek suretiyle daha etkili bir anlatım gücü sağlar. Adı konulmamış ruh hallerine, dış âlemden ödünç alınan bir benzerlik vesilesiyle ad verme imkânı verdiği için istiarenin güçlü bir yapısı ve yaygın bir kullanımı vardır. Bu yönüyle ifadeye ait bir süsten ziyade dilin tabii bir parçası olarak günlük dilde de yer alır.

“Irmak” daha güçlü bir şekilde “Türk milletini” ifade eder. Evet, her Türk bu ırmağın bir kaynağıdır. “Türk” yaratılmış milletler arasında milletler gülistanında bestelenen güzelliğin gözesidir. Bu nedenle Türk güzel, güç, kuvvet, kudret” manalarına gelir. Bu varlığın gücü bir ırmağa eş değerdedir.

“Türk” kavramının ırmak imgesiyle belirleyen şair Türk unsurunun kadim gerçekliğinde bir kaynaktan geldiğini ifade eder.

Bir milletin gücünü belirleyen şey o milleti bir ırmak gibi çağlayarak okyanuslara ulaşmasını sağlayan yürütücü kuvvettir. Bir milleti ırmak gibi güçlü kılan şey o milletin yürütücü kuvveti olan “ülküsüdür”. Milletleri dünya sahnesinde durmadan akan güçlü bir ırmak haline dönüştüren iki vasıta vardır: Biri maddidir, buna “teknik” diyoruz. Biri ruhidir, buna da “ülkü” adını veriyoruz.

Bir ırmağı güçlü şekilde ayakta tutan inanç millî ülküdür. Milli ülküler, toplulukların yaratıcı kuvvetidir. Türk yaratıcı gücünü, Türk ülküsünü her yüzyılda daha güçlü kılan kaynak Oğuz Kağan’ın “Daha deniz, daha müren, Güneş bayrak, gök kurikan” ifadesinde Türk milletinin bilinçaltına silinmeyen mürekkeple nak-

sedilmiş önemli bir prensiptir. Bu prensip yüzyıllardan uğrunda mücadele edilen bir değerdir.

Ozantürk’ün “,gözesinin bu ırmağın derken ifade ettiği şey: Oğuz Kağan destanlarından bir düstur, bir prensip olarak belirlenen bir ülküyü, ideali, kızıl elmayı yaşanan çağda güncelleyen ırmağı besleyen kaynak olabilmektir.

Türk milletinin ülküsü, büyük ve üstün bir devlet kurabilme aklına sahip olabilmektir. Türk milletinin ülküsü kurduğu devletin içinde yaşayan insanları bolluğa ve mutluluğa kavuşturabilmek daima mazlumun yanında durarak zalimin karşısına dikilebilmektir.

Bu nedenle Türk milleti kendi millî ülküsünün adını “Kızılelma” koymuştur. “Türk” dünya denilen fâni imtihan mekânına “Kızılelma”, ilay-i ke-limatullah” düsturu için hususi vazifelerle gelmiş bir millettir. Bu nedenle bir zamanlar bu ırmağın önemli bir gözesi olan ve Nabî-yi Zi-şan Peygamberimiz Hz. Muhammed’in “Lütuftahinne’l-Konstantiniyetü. Ve len’ime’l-emiru emiruhâ ve leni’me’l-ceyşü zâlike’l-ceyş” ifadesiyle; yani “İstanbul elbette fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne kutlu bir kumandan, o asker, ne kutlu bir askerdir!” demesine sebep olan Fatih Sultan Mehmet fethine İsrâ Suresi’nin 80. Âyetiyle başlamış ve “Ve kul rabbi adhılni müdhale sıdkın ve ehricni mührace sıdkın vec’al l imin ledünke sultâne’n-nasire” yani; melan “Rabb’im, gireceğim yere dürüstlükle girmemi sağla; çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla! Bana, tarafından, hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver!” diyerek da etmiştir.

Bu nedenle Ziya Gökalp’ın mısralarında güncellendiği şekilde bu çağda da düsturumuz olacak Kızılelma ülküsünü, “*Demez taş, kaya /Yürürüz yaya ... / Türküz, gideriz Kızılelmaya.*” mısralarıyla güncellemiştir. Ülküler, gerçekle hayalin karışmasından doğmuş olan, düne bakarak yarını arayan, milletlere hız veren ve uğrunda ölünen büyük dileklerdir.

3. “Çınarısın bu toprağın”

Ozantürk, dörtlüğün bu mısrasında da “(Ey Türk), Çınarısın bu toprağın” ifadesiyle toprak imgesi ile vatanı istiare yolu ile bize hissettirmiştir. “çınar” nesnesi vasıtasıyla her Türk’ün bu toprak üzerinde yükselen bir ulu çınar olduğu egretisiyle

bize bir imge çizmiştir. “Çınar” da bir nesne olarak millî bir kod ve simgedir. Çınar ağacı uzun ömürlü olması dolayısıyla geçmiş ile geleceği birbirine bağlayan en önemli imgelerden biridir. Çınar imgesi ile şair bir telmihle bize aynı zamanda bir şekilde bu topraklar üzerinde kurduğumuz cihan devletinin kurucusu Osman Gazi’yi hatırlatmaktadır.

İstanbul’u fethetmeden önce Osman Gazi’nin sandukası başında diz çöken Sultan Mehmet Han’ın yanına diz çöken Akşemseddin’in Osman Gazi ile ilgili şu rivayeti anlatır: Bu rivayet “çınar” imgesi ile ilgilidir.

Akşemseddin, “Ecdâd- kiramınız Osman Gazi Hazretleri, daha Ertuğrul Ata hayatta iken, Bilecik Beli’ndeki Şeyh Edebâli Dergâhı’na sıkça uğrar idi. Bu dergâh ziyaretleri sırasında, kaçamak bakışlarla Şeyh’in kerimesini görüp gönül verdi. Açıkça Şeyh’ten kızını istedi ise de Edebâli’den bu işe ruhsat verilmedi. Osman Gazi hazretleri yine de Dergâh’a her fırsatta uğradı. Edebâli Dergâhına varan Osman Gazi, bâzı günler orada yatıya da kalıyordu. Yine böyle bir ziyâret esnâsında, kendisini, geceyi geçireceği odasına aldılar. Odada, karşı duvarın üstünde, mahfazası içinde asılı bir müşâf-ı Şerif vardı. Kur’ân’a duyduğu hürmetten dolayı, uzanıp yatamayan Osman Gazi Hazretleri, o geceyi ayakta sabâha erdirdi. Bir ara içi geçti ve yine ayakta oldukları hâlde, kısa müddet uyku haline girdiler. Madde âlemi’nin hesabınca pek kısa süren bu uyku müddeti, Mâna âlemi’nde asırlık ölçülerle tanıştı. Rüyası’nda, Şeyh Edebâli’nin koynundan çıkan bir hilâlle, kendi göğsünden çıkan bir başka hilâlin yükseklerde birleştiğini müşâhede eden Osman Gazi Hazretleri, hâsıl olan Dolunay’ın aydınlattığı Yeryüzü sâhasında kocaman bir çınar ağacı gördü. Bu ulu çınarın dalları ve yaprakları altında, ovalar, denizler, ırmaklar, dağlar sıralanıyordu. Zümrüt renkli bir büyük ırmağın ortasında da, yakuttan bir yüzük parlıyordu. Uyandığında, sabâh namazı vaktinin geldiğini fark eden Osman Gâzi, hemen abdeste yöneldi. Şeyh’in arkasında edâ ettiği kulluk vazifesinin ardından, ona rüyasını anlattı ve tâbir eylemesini diledi. Şeyh Edebâli, kendi göğsünden çıkan hilâlle Osman Gazi’nin göğsünden hilâli, kızı ile Kayı Bayı’nın izdivacına hüccet

bildi ve bu evlilikten yürüyecek Osman neslinin, o ulu çınarın gölgesine sığın kıt’alarca geniş arazi üzerinde bir cihan devleti tesis edeceğini bildirdi.

Zümrüt nehrin de Karadeniz’i Marmara’ya bağlayan Boğaz olduğunu, onun üstünde parlayan yakut yüzüğün İstanbul şehrini temsil ettiğini söyledi. Yine Şeyh Edebâli, o yakut yüzüğü, Osman’ın zürriyetinden bir civân-baht hükümdârın fethedip parmağına geçireceğini, müjdeli bir edâ ile anlattı. Hünkâr’ım dem, Şeyh’in ferasetine dâhil olan o demdir. Dem, Osman Gazi Hazretleri’nin kendi soyhundan bi civân Şâh’ın parmağına yâkût takacağı demdir. O yüzük, sizin mübârek parmağınıza nâzırıdır. Her vakti bir bilmemelidir. Bu vakit, her vakitten ayrıca bir vakittir. Bahtınız açık, bileğiniz kavî, gönlünüz Edebâli niyetiyle memlû, Allah’ın inâyeti sizinle olsun” dedi. (Güler, 2015: 239-249).

Kaynaklar

BANG, W; R. Rahmeti Arat (1936). Oğuz Kağan Destanı, İstanbul.

GÜLER, Turgut, (2015), Şehsüvâr-ı Cihâgîr – Fâtihnâme-, Ötüken yay., İstanbul.

HER TÜRK ASKER DOĞAR.

Karanlığa ışık olur yağar.
Sabrından insanlık sağlar.
Kaniyla düşman boğar.
Her Türk asker doğar.

Dertlerini hiç söylenmez.
İnsanlıktan hiç ayrılmaz.
Aman dileyene kılıç çalmaz.
Her Türk asker doğar.

Çelikten bir irade taşır.
Gökte yıldırımlarla yarışır.
Tufan olur, sel olur akışır.
Her Türk asker doğar.

Türk öğünür çalışır güvenir.
Barışa kardeşliğe güler sevinir.
Zalime kâbus olarak bilindir.
Her Türk asker doğar.

Bastığı yerleri topraktan sanmaz.
Binlerce kefensizlerini unutmaz.
Vatanını cennetten ayrı tutmaz.
Her Türk asker doğar.

Erol ALBAYRAK

“O MAHİLER Kİ DERYA İÇREDİR DERYAYI BİLMEZLER” GEÇMİŞİ BUGÜNÜ VE AYDINLIK GELECEĞİYLE “FELAHİYE’MİZ”

Doç. Dr. Zeki GÜREL

Giriş:

Şehir ve insan... Doğup büyüdüğümüz, çiftçi, çeşitli zanaat erbabı, amir veya memur olarak çalıştığımız, öylesine bir uğradığımız, ilmimizi arttırmak için mekân tuttuğumuz yerleşim yerleri şehirler, bizim şehrlerimiz... Ne anlatırlar bize, ne anlam ifade ederler acaba çoğumuza? Meselâ FELAHİYE denilince sizdeki çağrışımları nelerdir?

Türk Kültür Coğrafyasında Türkçenin çekilmediği her satıhta hâkim kılınması gereken Türk kültürünün insanımızı yabancılaşmaktan alıkoyabilmesi için, gerek kamu kuruluşlarının, gerekse özel sektör kurumlarının Türk kültürüne sahip çıkmaktan korkmamaları hatta bu sahip çıkmayı en mühim işlerden biri addetmeleri gerekmektedir diye düşünüyoruz.

Her birikim gibi Türk Kültürü de, zengin bir sentezdir. Türk millî kültürünün tarih olan unsurlarını ihya etmek için özel gayretler sarf etmek gereksizdir. Tarih olan kültür unsurlarımızı tespit etmek, derlemek ve sergilenmek üzere müzeler kurmak da boynumuzun borcudur. Buna karşılık tarihî olan Türk kültür unsurlarını tanımak, tanıtmak onları yaşanır kılmak, benimsetmek ve yaygınlaştırmak, korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak gerekir. Tarihî birikimin sonucu olan maddî ve manevî kültür unsurlarının toplumun bütün kesimlerinde bütünleştirici bir tesire ulaşması millî şuura yol açacaktır. Millî şuur, narsizim türünden kendine ölçüsüz bir hayranlık değildir. Millî şuur, kimliğine sahip çıkma, kendine güvenme, yeni şeyler oluşturma, tarih içinde devam etme arzusu ve ihtiyaç, mensubiyet psikolojisi ile birleşince referansı olan bir yüksek irade haline dönüşecektir.

İki binli yılların ilk çeyreğinde dünyamızda her kültür gibi Türk kültürü de yeni oluşumlar içindedir. Bu yeni oluşum sürecinde aydınlarımızın,

aydın-halk ikiliğini barizleştiren arzularından vazgeçerek milletin kendi öz kültürüne dayanan iman, kanaat ve bilgi hürriyetlerinin korunduğu bir bilgi toplumu oluşturulmasına çalışmasında fayda görmekteyiz.

Sadece Kültür Bakanlıklarının değil, devletin bütün birimleri, kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte özel sektör kuruluşları, demokratik kitle örgütleri, sivil toplum teşkilatları, tabii ki medya ve mahallî idareler, belediyeler ile üniversiteler kültürle alakalı çalışmalarda koordineli bir yapı içerisinde çalışmalı millî bir politika geliştirmelidirler.

Yapacağımız çalışmalarda Türk kültürünün unsurlarını tarih olanlar ve tarihî olanlar şeklinde ayırarak değerlendirebilirsek, doğacak manasız tartışmaların da bir kısmını önlemek mümkün olacaktır.

Yetişen yeni nesli, kendi çocuklarımızı kendi öz kültür değerlerini tanımadan şehirleşme, sanayileşme ve küreselleşme süreçlerinin karşısında savunmasız bırakmak istemiyorsak, millî kültür unsurlarının sanayileşme ve küreselleşme süreçlerinin getirdiği meselelerle uyumlandırılması, değer entegrasyonlarında da planlı tercihler yapılması gerekmektedir diye düşünüyoruz. Bunun için de evlatlarımızın içine doğdukları vatan ve millî kültürü yeterince tanımaları gerekmektedir. Her şehrimizde –eğer mümkün olabilirse ilçe merkezlerimizde de- üniversitelerimizle valiliklerin ve belediyelerin iş birliği ile mahallî olanların araştırılıp

tespit edilmesi ve bu değerlerin top yekûn milletin ufkuna taşınarak millî kültürün zenginleştirilmesi; millî olanın milletlerarası düzeye taşınması zarureti vardır. İşte bunlar yapılabilsen ilmî dikkat ve merak mahallinden hareketle Türk kültür unsurlarına yönelir. İnsanlarımız da millî kültürün ilk halkalarından olan mahallerine karşı merakla birlikte millî mensubiyet şuurunun uyanması ve ortak insanlık idealleriyle bütünleşme bu tür çalışmalarla mümkündür. (Gürel, 2021:13-14)

Kayseri'nin Felahiye ilçesi de; coğrafi olarak genişliğine, tarihî olarak derinliğine bölgenin Türkler tarafından fethinden itibaren Millî Mücadele yılları dâhil Felahiye'nin Türk tarihi ve kültüründe müstesna bir yeri vardır. Felahiye, tabiatı, tarihî eserleri, abide şahsiyetleri, Millî Mücadelede oynadığı rol ve bugün bağrında muhafaza ettiği Türk-İslâm kültürü ile mutlaka incelenmesi gereken bir hazine durumundadır. Bu kıymetli varlığı ortaya çıkartmak, tarihimizin ve coğrafyamızın mühim bir kesitini aydınlatmak şarttır. Böylece bu zengin miras gelecek nesillere aktarılmış olacaktır. Kadir Acı, *Felâhiyemiz* adlı kitabıyla bu hizmeti gönüllü olarak yerine getiren şair ve araştırmacı bir şahsiyettir.

Kadir Acı; *Felâhiyemiz*, Kayseri, 2021, 420 s., Önder Ofset.

Felâhiyemiz:

Felâhiyemiz kitabının yazarı Kadir Acı, 1950'de Felâhiye'de dünyaya geldi. İlkokul, ortaokul ve liseyi doğduğu ilçede okudu. 1973'te askerden döndükten sonra 1974'te girdiği Akbank'taki memuriyetten 2003 yılında emekli oldu. Ortaokul yıllarında başladığı şiir yazma çalışmalarını *Defne*, *Çemen*, *Çingir*, *Erciyes*, *Beşinci Mevsim* ve *Bekir Abi* dergilerinde yayınladı.

Kadir Acı, içine doğduğu kültürü ve Felâhiye'yi tanıma ve tanıtmaya merakıyla dikkatlerini mahalline yöneltince önce 2015'te Başlangıçtan *Günümüze Felâhiyeli Şair ve Yazarlar Güldestesi* adlı kitabını yayınladı. O, doğum yeriyle ilgili çalışmalarını bununla sınırlandırmayarak yıllarını verdiği emeklerinin mahsulü olarak da 2021'de *Felâhiyemiz* isimli kitabıyla ciddi bir kültür hizmetini daha gerçekleştirmiş oldu.

Hemşerisi Nuh Naci Mihçı (Felahiye, 1945-

...), Kadir Acı'nın bu vadideki çalışmalarını değerlendirirken şöyle bir tespitte bulunuyor: "Bağrında doğup büyüdüğü insanlara vefa borcunu ödemek için 'bir şey yapmalı insan...' diye düşünüyordu, yöresinin bu kadirşinas vefalı çocuğu. Bu sevdâ ile çıkmıştı yola. Yol, taşlı, dikenli, uzun soluklu çetin bir yoldu. Yolcu yoldan çetin olmalı ve hızlı yürümeliydi hedefe varmak için. Öyle yaptı Kadir Acı, bunu başardı..."

Doğduğu, doyduğu ve göbeğinin kesildiği Yusuf yüzlü, Yunus gönüllü ve harman yürekli insanların yaşadığı yöresinin havasına suyu toprağına bir cemre gibi düştü" (Mihçı, 2015:8).

"Halkka hizmet Hak'ka hizmettir" inancından beslenen Kadir Acı, şair ve araştırmacı yazar kimliğiyle çıktığı yolda gayretli çalışmalarının sonucunda *Felâhiyemiz* adlı bir eser ortaya koydu. Bu kitap, beş bölümden oluşuyor ve her bölüm de kendi içinde alt başlıklar altında işlenen konularla ilgisinin ve meraklısının Felâhiye ilgili sorularına cevap veriyor.

I. Bölüm'de Felâhiye'nin Tarihi ve Coğrafi konumu şu alt başlıklarla anlatılıyor (s.20-98):

Tarihi

Bölgenin Kısa Tarihi
Bölgenin Eski tarihi
Bölgenin Türkleşmesi
Boğazlıyan'daki çeteler ve Faaliyetleri
Rumdiğ'in İsminin Nereden Geldiği
Felâhiye İsminin Nereden Geldiği
Şehitlerimiz ve Gazilerimiz
Felâhiye'nin Çanakkale Şehitleri
Terör Şehitleri
Felâhiye'nin Gazileri
Çanakkale'de Karaşih
Darılı Köyü Gazileri

Tarihi Yerler Ve Yapılar

Yapı (Roma Mezarı)
Roma Mezarı
Sıtmapınarı (Antik Çeşme)
Dört Pencere
Zırha Kalesi
Harsanos Kalesi (Harsanis-Kersonis)
Kilise (Yıkılmış)

Kale Höyük
Ziyaret Tepe
Kuruhüyük
Kızıl Tümülüs (Kızıl Höyük)
Kilise (Acırlı Köyü)

İlçedeki Camiler

Felâhiye Merkez Kale Camii
Felâhiye Beyler Camii
Felâhiye Cumhuriyet Camii

Türbeler

Sıtmapınarı
Hamza Sultan Mezarı
Dipsiz
Yatır (Büyük Toraman Kasabası)
Acırlı Köyündeki Yatırlar
Evliya
Gözübüyük
Ahmet dede –Âşıkî (Âşık Baba) (1763-1824)

Mezarı

Beşkızlar
Killi Baba
Karaşeyh

Tarihi Eserler

Felâhiye Sphinksı
Felâhiye Buluntuları

Coğrafi Konumu

Felâhiye'nin Yeri
Yüzey şekilleri ve Dağlar
İklimi ve Bitki Örtüsü
Akarsuları, İlçede Yer Alan Göletler ve Barajlar
Kepiç (Celâl Atık) Göleti
Darılı Göleti
Felâhiye Kayapınar Göleti
Yamula Barajı
Jeolojik Durumu
Toponomi

Felâhiye, Roma İmparatorluğu zamanında bir köy durumundaydı ve adı da Rumdiğin'di. Bazı kaynaklarda bu ad Rumçeli, Rumteğin veya Rumtekin olarak geçmektedir. İlçeye bu adın nereden verildiği ve nasıl verildiği konusunda Kadir Acı'nın bazı yorumları var (s.31). Bölge Osmanlı Devleti hâkimiyeti altına girdikten sonra Rumdiğin, Yoz-

gat ili Akdağmadeni ilçesine bağlı iken, Cumhuriyetin ilk yıllarında Yozgat ili Boğazlıyan ilçesine bağlı bir nahiye konumuna gelmiştir. 1925 yılında da Yozgat İl Daimi Encümeninin kararı ile "Kurtuluş" anlamına gelen "Felahiye" adını almıştır. İlçe 1926 yılında Kayseri ili merkez bucaklarından Güneşli (Mancusun)'ye bağlanmıştır Bu bağlilik 15.10. 1930 yılına kadar sürmüştür, bu tarihten sonra Felâhiye bucağı 19 Haziran 1957 tarihinde 7033 sayılı yasa ile ilçe olmuştur. Kadir Acı'nın Felâhiye adı ile ilgili bilgi verirken bu adın Kut'ul emare ile ilgilendirilmesi enteresan bir bilgi olarak dikkatimizi çekti (s.32-33).

Osmanlı Devleti zamanında Çanakkale Savaşı ile 1915'de eş zamanlı olarak başlayan ve 1916'da da devam eden ve sekiz ay süren ve Müslüman Türk'ün zaferiyle sonuçlanan Kut'ul Amare Savaşının yapıldığı yer Dicle Irmağı kıyısında Kut ile Amare arasındaki Felâhiye isimli bir yerdir. Bizim bu zaferimiz, I. Dünya savaşının iki yıl daha uzamasına sebep olmuştur ve bu savaş, İngilizlerin tarihte Türklere teslim olarak kaybettikleri tek savaştır. Bu Türk-İslâm tarihinde öylesine şanlı bir zaferdir ki, Türk Ordusu ve milleti 29 Nisan Kut Bayramını Türkiye Cumhuriyeti çok partili döneme geçene kadar her yıl kutlamıştır. Batılı devletler ile NATO çerçevesinde yakınlaşmanın bir sonucu olarak İngilizlere jest olsun diye böylesine anlamlı bir zafer gününü hatırlatan bayramın kutlanılmasından vazgeçilmiştir.

Nüfus, Yerleşim ve İdari Yapının anlatıldığı II.Bölümde ise sırasıyla (s.98-104):

Nüfus ve Yerleşim

Felâhiye'de Sülalelr ve Lakaplar

Toraman-ı Kebir

Toraman-ı Sagir

Rumdiğin

Karaşeyh

İsabeyli

Menteşe

Doburcalı Aşiretleri Karye-i Kübşan Kavağı Kışlası

Doburcalı Aşireti'nden Karye-i Kışla-i Karabel Alabaşlı Aşireti Karye-i Kışla-i Çiçekli

Felâhiye'de Sülaleler İdari Yapı

İlçenin Muhtarları

Kadir Acı, İlçe merkezdeki mahallelerin ve köyleri (şimdi mahallelerin) muhtarlarını tek tek tanıtmış olup da belediye başkanlarını tanıtmaması mümkün mü? Kitabın içindekiler kısmına sehven alınmamış olabilir ama Feâhiye'nin ilk belediye başkanı Ahmet Özgen (Çerkez Bey) (1951-1955)'den başlayarak son dönem belediye başkanı Vural Çoşkun'a varıncaya kadar sekiz belediye başkanı da tek tek tanıtılmış, hizmetlerini sayılmıştır. Hatta bir zamanlar belediyelik olup da sonradan belediyelikten çıkarılan Büyük Toraman ve Kayapınar'ın belediye başkanları da tanıtılmıştır (s.121-134).

Felâhiye'nin Kasaba, Köy Ve Mahalleleri

Acırlı

Apaslan (Alabaş)

Büyük Toraman Kasabası

Darılı

İsabey

Karaşeyh

Kayapınar Kasabası

Kepiç

Kuruhüyük

Menteşe

ilahtar

Tarihi Vesika

Kadir Acı, II. Bölümde Felâhiye'nin yerleşik ahalisini anlatırken bu ahalinin geldikleri yere ve mensubu buldukları boy çeşitliliğine de dikkatleri çekmiştir. Felâhiye ahalisi ağırlıklı olarak Oğuz'un Bozok boyundandır. Felâhiye'de Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelip yerleşmiş olan yörükler yanında, mübadele ile Balkanlardan özellikle Yunanistan ve Bulgaristan'dan gelen muhacirler de vardır ki; bunların büyük bir çoğunluğu Müslüman Türklerdir, içlerinde Çok az da olsa Boşnak, Arnavut ve Tatar Türkleri de bulunmaktadır. Burada yeri gelmişken belirtelim, Boşnaklar, Osmanlı öncesi Balkanlara yerleşmiş olan Peçenek Türkleridir. Bu Türkler önce Hristiyan olmuşlar ama Hristiyanlığın Bogomil Mezhebine inandıkları için Balkanlardaki öteki Hristiyanlarla hep ça-

tışma içinde olmuşlardır. Bogomiller'in Hristiyan olarak en önemli özellikleri Hristiyanlıktaki üçlemeye/testise inanmamaları ve sembol olarak da ay-yıldızı kullanmış olmalarıdır. Eski Türk inancındaki tek Tanrı inancından dolayı Hristiyanlıktaki üçlemeyi reddeden Bogomiller, daha son Osmanlı asırlarında Müslüman olarak Boşnak adıyla anılmaya başlamışlardır. Bugün için bazı tarihçilerin ve araştırmacıların Boşnaklar için, Müslüman olmuş Sırp demeleri tamamen tarihi hakikatlere ters düşmektedir ve Türkler ve İslâm adına Balkanlardaki yıkıcı siyasetin bir parçasıdır diye düşünüyoruz (Gürel, 2007:21-30).

İlerde Felâhiye üzerinde çalışma yapacakların, etnografya ve özellikle de dil özellikleri konusunda çalışırken bu kültürel zenginliği hiçbir zaman dikkatlerinden uzak tutmamaları gerekecektir.

II. Bölümde ise Felâhiye'deki eğitim-öğretim ve kültürel durum şu alt başlıklarla incelenmiştir (209-235):

Felâhiye'de Eğitim Ve Öğretim

Eğitimin Tarihçesi

İlçede Eğitim Kurumları

Orta Öğretim Kurumları Münüş-Faik Kesici Çok Programlı Anadolu Lisesi

Felâhiye Anadolu İmam hatip Lisesi

Büyük Toraman Anadolu Lisesi

İlköğretim Okullarımız

Taşmalı İlköğretim

Halk Eğitim merkezi Müdürlüğü

Felâhiye İstikbal Öğretmenevi

Kapanan Okullar

Eğitimcilerimiz

Kültürü

Köy Enstitüleri

Felâhiye Şair Ve Yazarların Listesi

Kadir Acı, bu başlık altında, 2015 yılında yayınladığı başlangıçtan *Günümüze Felâhiyeli Şair ve Yazarlar* adlı kitabındaki şair veyazarları bu kitabında doğum tarihlerine göre sıralayarak bir liste halinde vermiş, daha sonra da bunların fotoğraflarını bir kompozisyon olarak vermeyi tercih etmiştir. Meraklıları ve ilgilileri bu konuda daha geniş bilgi için Kadir Acı'nın ilgili kitabına müracaat

etmeleri gerekecektir. Araştırmacı yazar şair Kadir Acı, *Felâhiyemiz* kitabının bu bölümünde; Kadir Acı, Süleyman Karacabey ve Hacı Kısır'a ait birer de şiir vermiştir. Bu şiirler ise Felâhiye konuludur. Merak edenler için Kadir Acı'nın *Felâhiye* başlıklı şiirini birlikte okuyalım:

Felâhiye

Dayamış sırtını Safrantı'ya bak
Bu diyarın adı Felâhiye'dir
Özenip bezenerek yaratmış Hak
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Bir sevda ateşi kor olmuş ise
Bindiğin küheylan dor olmuş ise
Bodur meşelikler gür olmuş ise
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

İlkbahar mevsimi acınca çiçek
Üstünde gezinir bin türlü böcek
Tarlalar yemyeşil, olunca göcek
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Tırtıllar gezerse söğüt dalında
İrgatlık koymazsa kendi halında
"Yoksulluk berati" zaten elinde
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Bir özlem şarkısı söylerse sular
Hırçın poyrazları çayırın yalar
Kır atın yelesi, ellerde yular
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Kur'ul Amare'den bergüzar adı
Gögdere olmuşsa her dem muradı
Gurbet ellerinde hasretin yâdı
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Güzeli çeşmenin nazlı sunası
Yiğitleri yurdun ana vanası
Sıtmapınarında çimip yunası
Bu diyarın adı Felâhiye'dir

Ne yazmalıyım destan, şiir, mani?
Nasıl tarif etsin Firazî seni
Anlatılmaz derler, yaşanır hani

Bu diyarın adı Felâhiye'dir (s.232)

Kadir Acı'nın "Firazî" mahlasıyla yazdığı bu şiir ve bu kitapta yer alan Süleyman Karacabey'in "Gördüm Felâhiye'yi" ile Hacı Kısır'ın "Felâhiye" başlıklı şiirinden başka kim bilir hangi şairlerimizin daha nice şiirleri vardır vatanımızın bu güzide beldesi Felâhiye'miz üstüne yazılmış. Gönül istiyor ki, bir meraklı araştırmacı da çıksın bu şiirleri bir araya getirip Felâhiye ile ilgili resim ve fotoğraflarla zenginleştirilmiş bir *Felâhiye Şiirleri Güldestesi* kitabı hazırlasın ve yayınlansın... Bu görev de galiba yine yorulmak bilmeyen Felâhiye âşığı Kadir Acı'ya düşüyor...

"Bir gün gelir başka yerler gezersen,
Gönlünde bir yabancılık sezersen
Annesinden ayrı düşen bir yavru
Gibi sızlar küçük kalbin; işte bu
Vatan sevdasıdır; bu söze inan:
Hepimizin annesidir bu vatan.

Uzaklardan dönüyorken vatanda
Rüzgâr bir hoş koku getirir sana;
Dalgaların lisanından anlarsın;
İstersin ki gemi uçsun, yaklaşsın.
Bir minare gözüdürken sislerden,
Kalbin taşar içimdeki hislerden.

Mavi gökler, yeşil sular, şehirler;
Bize şeref fısıldayan nehirler,
Uyan diye uğuldayan korular...
Düşün yavrum bu yerlerde neler var?
İşte senin bu mübarek memleket,
Annen gibi onu sev de hizmet et.

Bir fena söz işitirsen iyi bil,
Beğenmeyen bizi Türk değil,
Bir yabancı gelir seni kandırır,
Eğer derse bu memleket, fenadır,
Darl yavrum, onu sakın söyletme,
Toprağını hainlere çignetme." (Gövsa, 2010:34)

İbrahim Alaettin Gövsa'nın "Vatan" başlıklı bu şiirini, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Va-

tan Türküsü”(Dağlarca, 1983:88–89), Orhan Şaik Gökyay’ın “Bu Vatan Kimin?”(Gökyay, 1955:55), Namık Kemal’in “Vatan Şarkısı”(N. Kemal:1970:70–71), Coşkun Ertepinar’ın “Kutsal Vatan”(Ertepinar, 1973:25), Halit Fahri Ozansoy’un “Vatan Destanı”(Ozansoy, 1931:496–497, Nurettin Özdemir’in “Vatan” (Özdemir,1981:77), ve Ziya Gökalp’in “Vatan”(Z. Gökalp,1976:11) şiirleriyle birlikte okumak... Okumak ve düşünmek!... Milletimizin tarihî macerası ve misyonuyla birlikte derinliğine ve genişliğine düşünmek!...düşünmek için okumak... Vatan Türkiye’yi Atilla İlhan’ın şiiriyle kucaklamak ne güzel, ne kadar anlamlı!...

Türkiye Türkiye dağlarını duman almış
Üzümler memleketi, tütünler memleketi
Türkiye Türkiye çok gülmüş çok ağlamış
Sabırlı bağı yanık insanlar memleketi
Bulut gibi köpürmüş topraktan bereketi
Pehlivan dağlarında şafaklar büyümüş
Ve o nehirler derilip gür gür gelirler
Bir şarkı gibi dağlardan denize yürümüş

Sen Türkiye’sin sağdıçım kirvem Türkiye
İnsanların insanların ah senin insanların
Morca gözlerinden öpsem namuslu gözlerinden
Asiye’ m işveli Hatice fıstanı dal işlemeli
Sen kırk köyün içinde şanlı Zeyneb’im
Şaban’ı vurdular yirmi yaşında, köprü başında
Gel yılmaz Mahmud’um gel Bilaloğlan
Arabamın atları, deh deh deh aman da
Ha burası Karadeniz gemiler yatar limanda
Deryalar aslanı şems-i bahri Kamil reis
Bu insanlar senden gelir sana gider
Tarlaya savrulmuş buğday gibi Türkiye

Sen Türkiye’sin ekmeğim tuzum Türkiye
Omzumda mavzer koynumda çevresin
Ve kıl heybemde taze lor peyniri
Gök rengi süt karanfil rengi şarap
Batan güneş gibi bakır taşkömürü
Ve rüzgârlara vermiş saçlarını nefti ormanlar
Ve köylere karşı sarışın harmanlar

Ferik elması kavun karpuz dut ve kayısı
Fındık da sende ceviz de sende badem de sende
Alnımın teri gözlerimin nuru Türkiye
Sen Türkiye’sin evim barkım köyüm obam Türkiye

O sensin çifte çarşılı harp görmüş şehirlerin
Sahilde Mersin yayla türküsü Konya.
Adana’nın yolları taştan yola çıkıp Maraş’tan
Ezanla birlikte vardık bir akşam Urfa’ya
Bursa’nın ya Bursa’nın ufak tefek taşları
Uçan yıldızı dondurur Ardahan’ın kışları
Erzincan’da bir kuş kanadı gümüş pul pul
Ve göğe kılıç gibi çekmiş minarelerini
Şehirler padişahı canım İstanbul

Türkiye Türkiye ay’lı yıldız’lı Türkiye
Sen Mehmed’sin omuzların Anadolu yaylası
Aladağlar Toroslar dev gibi gövden
Sen şehid oğlu şehid babası
Sana selâm olsun dünyadan hürriyetten (İlhan,1977:63–65)

Vatan Türkiye... Şiirlerle Türkiye’yi dolaşmak; vatan Türkiye’min şiirin beldesi Felâhiye’de bir ayran içimi mola vermeden önce, Atatürk Yüksek Kurumu Başkanlığı da yapmış olan Prof.Dr. Sadık Kemal Tural’ın şu tespitlerini dikkatlerinize sunmak isteriz:

“Vatan sevgisi imandandırhük-m-i katisi, müşahhas unsurlarla insanın gönlüne nakşolunmazsa, iman da, vatan da münakaşa götürür hale gelir.

Dağı, bağı, yaylası, bayırı, kel tepeleri, çorak özleriyle, bizim olan bu vatan; söğüdü, kavağı ve serçesiyle bizim olan bu memleket; kekiği, çiğdemi, madımağı ile bizim olan bu ülke, bakanlar için değil, görenler için çok şeyler söyleyebilir. Şair, bakan göz değil, gören gözdür. Şiir gönlün **özüdür**. Denizi, ırmağı, çayı; çamı, ardıcı ve mahcup, mahzun ve mahkur bu vatanın, şairin gözünden ve dilinden tanınması ve sevilmesi daha kolaydır.

Çam kozalaklarıyla da, alıçla da sevilir vatan... Maziyla, yazıyla da sevilir vatan... Cevizi, dağ ardıcı, dağ eriği, üzümüyle de sevilir vatan. Dutu, armudu, çamuru, tozu ve toprağıyla da sevilir

memleket.

Ol mahiler ki derya içredir, deryayı bilmezler.

Güzelliklerin birçoğunu görmeyen gözlere anlatmak şairin işidir. Yokuşuyla, yarıyla; yağmuruyla, karıyla; halayıyla, barıyla sevilesi, uğrunda ölünesi bir memleket olan Türkiye'nin yeni yetişen nesillere gösterilecek çok güzellikleri vardır.

Her bakan gözün görmediği bir gerçektir. Şair, gören gözümüz, mısralaşan sözümüzdür." (Tural, 1995:XVI-XVII)

Tarihin, tabiatın, Türk'ün M.Ö. 700'lü yıllardan beri kültürüyle yoğurarak imar edip bir muhassıla haline getirdiği bu ülkeyi; bu ülkenin şirin ve anlamlı bir beldesi Felâhiye'yi nazımın imkânlarından istifade edip sevdirmeye çalışan şairlerimizin şiirleriyle baş başa bıraksak fenamı olur?" (Gürel:2008:147-150)

Bu konuda yapılmış örnek yayınlardan bir iki tanesini de ilerde bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara örneklik etmesi açısından hatırlatmak isteriz: Muhammet Sani Adıgüzel'in *Şairlerin Gözüyle Kastamonu* (2010), Osman Baş ile Emin Ulu'nun birlikte hazırladıkları *Hey Onbeşli Onbeşli Tokat Şiirleri Antolojisi* (1998), ve Nazlı Rânâ Gürel'in *Ben Gidiyorum Bolu'ya Şairlerin Gözüyle Bolu* (2015).

Felâhiyemiz Kitabının IV.Bölümünde ise Folklor, Sosyal ve Kültürel Hayat anlatılmaktadır (.236-371):

Sosyal Hayat

Köy odalarımız

Beyler mahallesindeki Köy Odaları

Cumhuriyet ve Kale Mahallelerindeki Köy Odaları

Genel Olarak Toplum Hayatımıza Bir Bakış

Sivil Toplum Örgütleri ve Dernekler

Felâhiye Hizmet Derneği

Felâhiye ve Köyleri Kültür Dayanışma Derneği

İlçedeki Kişi Adları

Hamdi Hoca'nın Hacı (Sipahi)

El Sanatları

Halıcılık

Tandır ve Dorak (Durak) Yapımı

Durağın Tarihçesini Bilmeyen

Felâhiye'de Folklor

Felâhiye Yöresinde Kullanılan Mahalli Sözcükler

Felâhiye Ağzı Deyimler Sözlüğü

Derlenmiş Felâhiye Masalları

Maniler

Ağıtlar

Ninniler

Çocuklar ve Yetişkin Oyunları

Tekerlemeler

Türküler

Batıl inançlar

Dualar

Beddulara

Felâhiye Yemekleri

Mahalli Örf ve Adetler

Oyunlarımız

Felâhiye'de Spor

Türkiye Derecesi Yapan Öğrencilerimiz

Şenlikler

Bağ Bozumu ve Pekmez Kaynatılması

Dini Bayramlar

Halk Hekimliği

Felâhiyemiz kitabının bu bölümü, özellikle, dil, edebiyat ve halk bilimi acılarından sahadan derlenmiş birinci elden kaynak niteliğinde malzemeler içermektedir. Konu ile ilgili daha geniş araştırma yapacaklar için de bir kılavuz niteliğindedir. Özellikle Kayseri'deki üniversitelerimizin ilgili bölümlerindeki akademisyenlerimiz ve yüksek lisans ve doktora öğrencileri tarafından yeni araştırma ve derlemelerle vakit geç olmadan zenginleştirilerek kayıt altına alınıp yayına dönüştürülmelidir, zira bu türden kültür malzemelerimiz teknoloji karşısında süratle yok olup gitmekte ve yeni yetişen nesillere maalesef aktarılamamaktadır.

Bu bölümde bir ağıt dikkatimizi çekti ve bu konularda ne kadar ihmalkâr olduğumuz gerçeğiyle bizi yüzleştirdi. Felâhiye'nin Tuğlaşah köyü doğumlu olan Ali İhsan Çiftçi'nin çalışmak için gittiği Almanya'nın Stuttgart şehrinde vefat etmesi üzerine yakılan bu ağıttan hareketle şu eksikimizi de burada yeri gelmişken vurgulamakta fayda vardır.

Biz Türkiye'de ne akademik hayatta ne de

eğitim süreçlerimizde Türk edebiyatını maalesef tarihi olarak derinliğine, coğrafi olarak genişliğine bir bütün olarak ele alıp incelememekte ve anlatmamaktayız. Eğer “edebiyat”ı malzemesi dile dayanan sanat olarak tarif ediyorsak; Türk Edebiyatı Tarihi dendiğinde de Türkçe yapılan edebiyatı bir bütün olarak ele alıp incelememiz ve anlatmamız gerekmez mi? Prof. Dr. Fuat Köprülü’nün 1925 yılında yaptığı;

İslamiyet’ten Önceki Türk Edebiyatı,
İslâmiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı
Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatı

Şeklindeki taksimat üzerinden bu gün de konu ile ilgili anlatımlarımızı gerçekleştiriyor olmamız ne kadar ilmî ve ne kadar millîdir? Piyasada bu taksimattan hareketle yazılmış adı Tür Edebiyatı Tarihi olan ama içeriği Tür lüğü ve Türk edebiyatını bir bütün olarak görüp kucaklamayan kitaplar hâlâ okutulmaya devam ediyorsa... (Gürel, 2001:18-22). Fuad Köprülü’nün yaptığı bu taksimatta hareket noktası din ve o da İslâm olduğu için Hıristiyan Türkler olan ama dilleri Türkçe olan Gagauzların, Çuvaşların, Yakutların, Karamanların ve Musevi Türkler olan Karayların edebiyatını anlatamıyorsak/anlatamıyorsak bunun neresi ilmîdir ve millîdir? Bırakın Hıristiyan ve Musevi olan Türklerin edebiyatını Müslüman olan ve dili dilimize dini dinimize benzeyen Özbekin, Kazanın, Kırgızın, Uygurun, Azerbaycan’ın, Balkanlardaki Makedonya, Kosova, Batı Trakya, Romanya, Sırbistan, Macaristan’daki Türk edebiyatını yeterince anlata biliyor muyuz? Bütün bunlar bir kenara Yavru Vatan Kıbrıs Türk edebiyatını yetişen yeni nesillere; millî eğitimimizin (!) hangi kademesinde ne kadar anlatabiliyoruz. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve halen bu kimliği taşıyan dört-beş milyon Türkiyeli kardeşimiz Avrupa’nın çeşitli devletlerinde 1960’lı yıllardan beri yaşıyorlar ve bu kardeşlerimiz Türkiye Türkçesiyle sanat ve edebiyat yapıyorlar. Şimdi üzülerek soruyorum bu satırları okuyanlara, siz eğitiminizin hangi kademesinde bu vatandaşlarımızın ürettikleri edebî malzeme ile tanış oldunuz? Bu kardeşlerimizin ürettikleri edebiyatı hangi gerekçelerle Türk edebiyatından saymıyorlar?

Felâhiyemiz adlı kitabın V. Bölümü İlçenin ekonomisi, tarım ve hayvancılığının anlatımına ayrılmış (s.376-389):

Ekonomik Durum

Yitik Değirmenler

Hamurcuoğlu Değirmeni

Rıza Bey’in Değirmeni

Osman Bey’in değirmeni

Vakıf Değirmeni

Deli Sülügün Değirmeni

Madenleri ve Madencilik

Büyük Toraman Kömür Havzası

Felâhiye Badanalık (Kaolen-Kao) yatağı

Tarım Ve Hayvancılık

Tahıl Eleme Aletleri

Zahire Ölçüleri

Muhtelif Bilgiler Araç ve Gereçler

Giyim, Kuşam, Aksesuar, Aydınlatma

Temizlik Araçları

Hayvancılık

Felâhiye Toplu Ahır Projesi

İlçede Yetiştirilenler

Bugünkü Modern tarım

Evcil Hayvan Çeşitleri, Yabani Hayvanlar

Çevremizdeki Böcek İsimleri

Bitki Çeşitleri

Arcılık

Balıkçılık

Felâhiye’de Ulaşım, İçme Suyu ve Elektrik

Felâhiyemiz kitabının VI. Ve son bölümü “Geçmiş Zaman Olur ki” başlığını taşıyor (s.395-418). Kadir Acı, burada verdiği fotoğraflarla kendi ailesinin geçmişine ve Felâhiye’mizin geçmişine doğru bizi bir yolculuğa çıkartıyor.

Kadir Acı, faydalandığı kaynakları ve bu çalışmayı yaparken görüşüp derleme yaptığı kaynak kişilerin de bir listesini vererek ilerde bu konularla ilgili çalışacaklara ön bir pencere de açmış oluyor.

Sonuç Yerine:

Araştırmacı yazar ve şair Kadir Acı’nın büyük emek ve uzun zaman harcayarak hazırlayıp kitaplaştırarak okurla buluşturduğu bu esere; Felâhiyeli Prof. Dr. Önder Çağırın bir “Takdim”

yazmış (s.14), Felâhiyeli şair-yazar-araştırmacı Nuh Naci Muhçı da “Kendi Tadında Bir Yazar” başlıklı yazısıyla bir değerlendirme yapmıştır (s.15-17). Kadir Acı da “Önsöz”de (s.18) bu kitabın ortaya çıkış serüvenini şöyle anlatıyor:

“Felâhiye’de doğmuş biri olarak Sıtmapınar’ın özünde çimmişim. Köy ve kasabalarında doğan hemşerilerim de derelerinden sularını içmiş, sazlıklarında atlarını ve öküzlerini yaymış. Safrantı’da, Aladaylı’da, Harsanız Kalesi’nde, Akdağların ve Kurşunlu’nun eteklerinde havasını teneffüs etmiş. Böylesine, ekmeğini yediğimiz, topraklarını kutsal bildiğimiz memleketimin tarihini, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını, coğrafi konumunu yazmak da bir Felâhiye sevdalısı olarak bana düşmüştür. Bu topraklara vefa borcumu ödemenin vakti gelmiş ve geçmektedir. Bu yerlerin dokusunu kaleme alışımın nedeni; bitme tükenmez sevgi nedeniyedir.”

Kasabaları, şehirleri anlatmak, onlarla ilgili yazmak bizim kültürümüzde var... Bir zamanlar “*Şehrengizler*”le anlattığımız şehirler için zamanla kitaplar yazdık. Salnameleri ve şehir yıllıklarını bu kapsamda düşünmediğimizi de belirtelim. Öyle güzellikler, acılar yaşandı ki, şehirler gün geldi bir edebiyatçımızla bütünleşti... İstanbul, Nedim’in, Yahya Kemal’in, Necip Fazıl’ın, Orhan Veli’nin şiirlerinde daha bir anlamlıdır şimdi. Tanpınar’ın *Beş Şehir* adlı kitabını okuyup da etkilenmeyen kaç zevk-i selim ve akl-ı selim tanırıyorsunuz?(Gürel, 2008:9).

28 Haziran 1997 tarihinde Samsun’da düzenlenen III. Millî Kültür Şurası Bölge Toplantısında dile getirdiğim bir hususu Kadir Acı’nın *Felâhiyemiz* kitabı vesilesiyle bir daha hatırlatmak isteriz:

“İki binli yılların eşiğindeki dünyamızda her kültür gibi Türk kültürü de yeni oluşumlar içindedir. Bu yeni oluşum sürecinde aydınlarımızın, aydın-halk ikiliğini barizleştiren arzularından vazgeçerek milletin kendi öz kültürüne dayanan, iman, kanaat ve bilgi hürriyetlerinin korunduğu bir bilgi ve huzur toplumu oluşturmasına çalışmalarında fayda vardır.

Sadece Kültür Bakanlığı değil, devletin bütün birimleri, kamu kurum ve kuruluşlarıyla

birlikte özel sektör kuruluşları, demokratik kitle örgütleri, sivil toplum teşkilatları, tabii ki medya ve mahalli idareler ile üniversiteler kültürle alakalı çalışmalarda koordineli bir yapı içerisinde millî bir politika geliştirmelidirler.

Yapacağımız çalışmalarda, Türk kültürünün unsurlarını tarih olanlar ve tarihî olanlar şeklinde ayırarak değerlendirebilirsek, doğacak manasız tartışmaların ve çatışmaların da bir kısmını önlemek mümkün olabilecektir. Yetişen yeni nesli, kendi çocuklarımızı, öz kültür değerlerini tanımadan şehirleşme ve sanayileşme, küreselleşme sürecinin karşısında savunmasız bırakmak istemiyorsak millî kültür unsurlarının bu yeni süreçlerin getirdiği meselelerle uyumlandırılması, değer entegrasyonlarında planlı tercihler yapılması gerekmektedir. Bunun için de evlatlarımızın içine doğdukları vatani ve millî kültürü yeterince tanımaları gerekmektedir. Kültürel kimlik her şeyden daha ziyade mensubiyet şuuru olarak ortaya çıkmaktadır. Mensubiyet şuurunun oluşmasında ise amil olan millî kültürün en önemli taşıyıcısının dil olduğu gerçeğini asla unutmamalıyız. Biz işte bunun için diyoruz ki:

“Ol mahiler ki derya içredir deryayı bilmezler” misali pek çok yavrumuzun kendi sahip olduğu değerlerden haberleri yok gibidir. Yeni yetişen neslin aşağılık kompleksi içinde kendisine, ailesine, milletine, devletine, tarihine ve Yaratana karşı bir suç batağına itildiğini ne zaman göreceğiz. Bu tespitlerden hareketle biz diyoruz ki; her il o merkezdeki kültür müdürlükleri ve varsa üniversitelerle işbirliği yaparak birer ŞEHİR KÜTÜĞÜ hazırlayıp yayınlamalıdır.” (Gürel, 2004:63-64).

“Mahalli Kültürden Millî Kültüre ve Türk Kültürünü Milletlerarası Düzeyde temsil Etmek” konulu bu bildirimizin tam metni için meraklısı, *Türkistan Yazıları* adlı kitabımıza bakabilir (Gürel, 2004: 61-73)

Üniversitelerimiz sadece lisans veya yüksek lisan, doktora seviyesinde derslerin verildiği yerler olarak kalmamalı, araştırmaların sürekliliği esasını benimsemiş akademik düşünme ve çalışma tarzının kurumsallaştığı yerler olmalıdır. Bilhassa Türk dili, edebiyatı, tarihi, sanatı, musıkisi, coğrafyası

ve diniyle ilgili anabilim dallarında ve ilköğretim bölümlerinde çalışan akademisyenler için en geç üç yıl içinde özellikle çalıştıkları ilin kültürel hayatı ile ilgili en az bir kitap yayınlama mecburiyeti getirilmelidir. Üniversitelerimizde lisans, yüksek lisans ve doktora çalışmalarında kurulu buldukları bölgenin kültürel varlıkları araştırılarak tarih olan ve tarihi olanların gün ışığına çıkartılmaları konusunda tez çalışmaları yaptırılmalıdır. Ortaya çıkan bu ilmî çalışmaların yayınlanarak ilgililerin istifadesine sunulmasıyla insanımızın önüne yeni ufukların açılacağına inanıyorum.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi BAMER Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi müdürü Dr. Azize Yasa'nın şu tespitleri de önemlidir:

“Yerele ait bilginin her geçen gün biraz daha değerlendirildiği günümüzde, geleneksel yaşam kültürü, hayatı daha doğru anlamlandırmamıza imkân verdiği gibi, karşılaştığımız sorunların çözülmesinde kullanmamız için de bilgiler sunar. Ortak hafızayı oluşturan bu değerler ve davranışlar bütünü bir yandan toplumların sürekliliğini, yeni kuşakların toplumla bütünleşmesini sağlarken öte yandan özellikle gençlerin kendi kültürlerine yabancılaşmasını önler. Nitekim 2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen ‘Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi’ de geleneksel yaşam kültürlerini insanlığın ortak kültür mirası, kültürel kimliğin temel ögesi ve küreselleşme çağında sürdürülebilir kalkınmanın güvencesi olarak kabul etmektedir.” (Yasa, 2015:XXV).

Bütün bu anlatılanlar ve tespitler ışığında baktığımızda; bazı çevreler tarafından mahallî ve amatör bir araştırmacı olarak değerlendirilen araştırmacı yazar ve şair Kadir Acı'nın *Felâhiyemiz* adlı eseri, hem büyük bir boşluğu dolduruyor hem de bu konularda kendisinden sonra çalışma yapacaklar için kılavuzluk ediyor. Kadir Acı'nın sanat ve sosyal çevresinde bulunan araştırmacı yazar ve şair Mustafa Bozkurt'un *Pınarbaşı (Aziziye)* (2016) adlı yayınlanmış kitap çalışmasını da birlikte düşündüğümüzde Kayserimizde mahalli kültüre odaklı, millî kültürü uluslararası düzeye taşımakta kararlı bir ekibin olduğunu görmekten de

milletim adına büyük bir mutluluk duyduğumuzu belirmeliyiz. Keşke bu çalışmaları mahallî araştırmacılarla akademisyenlerimiz birlikte bir ekip ruhuyla çalışarak yapsalar demekten de kendimizi alamıyoruz...

Bu kitabın yayın hikâyesinde dikkatimizi çeken bir husus da, kitabın yayınında maddî desteği Kadir Acı'nın annesi Ümmügülsüm Acı'nın vermiş olmasıdır. Hâlbuki bu tür çalışmaları kitap olarak yayınlamak vazifesi belediyelerimizin, kaymakamlıklarımızın ve valiliklerimizin görevleri arasında yer almalıdır. Eğer bu konuda kanunî mevzuatta bir eksiklik varsa mutlaka vakit geçirilmeden düzeltilmelidir. Ümmügülsüm Acı annemize Türk kültür hayatına karşı duyarlılığı için ve yaptığı bu maddi katkı için teşekkür ediyoruz, bir de doğduğu yeri unutmayıp bir vefa borcu olarak bu çalışmayı yapacak kadar duyarlı, kabiliyetli, azimli bir evlat yetiştirdiği için de tebrik ediyoruz. Vakit geçirmeden bu kitap, ilgili devlet kurumları ve belediyelerimiz tarafından satın alınıp en azından bölgedeki bütün okullarımızın kütüphanelerinde yerini alması sağlanmalıdır diye düşünüyoruz.

Kadir Acı'nın bu kitabın okurla buluşması aşamasında yardımını gördüğü için teşekkür ettiği Ş. Betül Demirez'e, Mustafa Bozkurt'a, Şair-yazar-grafikçi Mustafa İbakorkmaz'a, kapakta emeği geçen Hasan Gürpınar'a biz de emekleri için teşekkür ediyoruz.

Kadir Acı'nın yeni araştırmalarla zenginleştirerek mutlaka ikinci baskısını yapacağı *Felâhiyemiz* adlı bu kıymetli çalışmanın, bu vadede yapılacak yeni çalışmalara bir zemin oluşturup pencere açacağına inanıyoruz...

Kaynakça

Acı, Kadir (2021). *Felâhiyemiz*, Kayseri: Önder Ofset.

Adıgüzel Muhammet Sani (2010). *Şairlerin Gözyüyle Kastamonu*, 3. Baskı, Kastamonu: Kastamonu Belediyesi Yayını.

Baş, Osman-Ulu, Emin (1998). *Hey Onbeşli-Onbeşli Tokat Şiirleri Antolojisi*, Tokat: Tokat Valiliği Yayını.

Bozkurt, Mustafa (2016). *Pınarbaşı (Aziziye)*, Kayseri: Pınarbaşı Belediyesi Kültür Yayınları.

Dağlarca, Fazıl Hüsnü (1983). “Vatan Türküsü”, *Kahramanlık Şiirlerimizden Bir Demet*, Hazırlayan: Dursun Yaşa, Ankara.

Ertepinar Coşkun (1973). “Kutsal Vatan”, *Çocuk Şiirleri Antolojisi*, Hazırlayan: M. Koç, Isparta.

Gökay, Orhan Şaik (1955). “Bu Vatan Kimin?”, *Türk Edebiyatında Yeniler*, Hazırlayan Hüseyin Karahan, İstanbul.

Gövsâ, İbrahim Alâettin (2010). *Çocuk Şiirleri*, Hazırlayanlar: Nazlı Rânâ Gürel-Zeki Gürel, Ankara: Elips Kitap yayını.

Gürel, Zeki (2004). *Türkistan Yazıları*, Ankara: berikan yayınları.

Gürel, Zeki (2021). *2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti Kastamonu Şehrengizi*, Ankara: Net Kitaplık Yayını.

Gürel, Zeki (2008). *Bolu Şehrengizi*, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayını.

Gürel, Zeki (2001). “Edebiyat Tarihi mi?”, *Redif Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, Yıl:1, Sayı:2, Kasım-Aralık 2001, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Topluluğu Yayını.

Gürel, Nazlı Râna (2007). *Kırmızı Gülün Ah Var Makedonya Yazıları*, Üsküp-Makedonya: yeni Balkan Yayınları.

Gürel, Nazlı Râna (2015). *Ben Gidiyorum Bolu’ya Şairlerin Gözüyle Bolu*, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi yayını.

İlhan, Atilla (1977). *Duvar*, Ankara.

Mihçı, Nuh Naci (2015). *Sevgi Mahsulü Bir Eser*, Kadir Acı; *Başlangıçtan Günümüze Felâhiyeli Şair ve Yazarlar Güldestesi*, Kayseri: Şiir Vakti yayınları.

Namık Kemal (1970). “Vatan Şarkısı”, *Batı Tesirinde Türk Şiiri*, Hazırlayan: Kenan Akyüz, Ankara.

Ozansoy, Halit Fahri (1931). “Vatan Destanı”, *Türk Edebiyatı Antolojisi*, Hazırlayan Ali canip Yöntem, İstanbul.

Özdemir, Nurettin (1981). *Vakit Geçti Yorgunum*, Ankara.

Tural, Sadık Kemal (1995). “Takdim”, *Şiirlerle Türkiye*, Hazırlayan: Hüseyin Tuncer-İsmet Al-

parslan, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayını.

Yasa, Azize (2015). “Sunuş”, Nazlı Rânâ Gürel, *Ben Gidiyorum Bolu’ya Şairlerin Gözüyle Bolu*, Bolu: BAMER Yayını.

Ziya Gökalkp (1976). *Yeni hayat*, İstanbul.

ÖMER DEVELİOĞLU’NA VEFA

Nezir ÖTEGEN

1933 yılında Develi’de dünyaya gelen ve 88 yaşına rağmen şiirler yazan, çevre ve doğa sevgisini yaşayarak yayan, ağaçlandırmaya büyük katkılar sağlayan Değerli büyüğümüz Ömer Develioğlu-Birfani- nin İkinci şiir kitabı Develi Belediyesi Kültür yayınları olarak yayınlandı. Emeği geçen katkısı olan herkese teşekkür ederken Ömer Abime de hayırlı ömürler dilerim. Saygılarımla arz ederim. 10.11.2021 Develi

Ömer Develi oğlunun şiir kitabından

ANILAR

Akşamları geç yatar, sabahları erken kalkardık
Çoban pilavı yerdik kapaksız tencereden.
Yaslanır kenarına boz dağlara bakardık
Perdeleri camları olmayan pencereden

Gündüz Bağda bahçede, soğuk ya da sıcakta
Neşeyle çalışırdık dönerdik evimize
Kerbiç tezek yakardık odadaki ocakta
İsli bir gaz çırası ışık verirdi bize

Çok emek az kazançla yine mutlu olurduk
Aç gözlülük bilmezdik Şükrederdik Allah’a
Kazma kürek bel ile çalışır yorulurduk
İşi anında yapar bırakmazdık sonraya...

Ellerimiz nasırdan kabarır sertleşirdi
Saat nedir bilmezdik, gün batımı dönerdik
Kimimiz türkü söyler kimimiz güreşir di
Gençlik yıllarımız dı, her güçlüğü yenerdik

Ömer şimdi gurbette geçmişi hayal eder
Delikanlı çağının geçtiği o yerleri
Rahatım İstanbulda, özlemim devam eder
Her gün artar günlümde anıların değeri...

Ömer DEVELİOĞLU (Tornacı Ömer)

ŞİİR NEDİR

Şiiri, 'kelâm, hikmet sözü' bilirim
İnsanı, âlemin özü' bilirim

Her manayı, 'sırrın közü' bilirim
Gönle inen ruhumun derinliği
İçime huzur veren serinliği...

SEFERDİR

Her sabah kalkar, sefere çıkarız
Arza dağılır, dört yana akarız
Seferdir; rızık için hayra hizmet
Âleme, hizmet için ter dökeriz.

HER DİRDİN DEVASI

Her derdin bir devası, şifası var
Her mevsimin bir rengi, sefası var
"Tebdil-i mekân eyle" gez dünyayı
Gönlün, ibret almaya hevesi var.

ESKİYE ÖZLEM

Nedendir içimde, eskiye özlem!
"Eski günler, eski bayramlar" deriz
Günümüz, 'bilim çağı' odur, gözlem
Dünyamız, "büyük bir köy oldu" deriz
Dün, 'saygı yüklü' gönül bağı vardı
Sevgiyle yüklü, 'bağlarımız koptu'
İki insan arasında dağlar var.

VAH HALİNE

Laf götürüp taşıtan, 'vah haline'
Fal açıp kapayan, 'yuh diline'
Zan peşinde, insan avına giren;
Fitne, fesat koparan, 'tuh aklına'.

AHİRİ YIKMAK

İnsan öldürmek, 'ebedi cehennem'
Cinnet mi nedir, bu vahşice cinnet!
Ahiri yıkmak, 'nasıl bir terennüm'
Nefsinle beslenir, şeytani hiddet!

ANI FARK ETMEK

Bedri, başını yastığa koydun mu?
"Bugün için ben ne yaptım!" dedin mi?
Hak emrine, 'zerre miskâl' uydun mu?
Hissetmek, hislenmek, anı fark etmek!

KAVGA

Kavga, 'ahir için' ebed içindir
Dünyada kalacak kavga, n'ola ki?

Rüzgârla savrulan kavga n'ola ki?

NACİ SÖNMEZ'E

Naci ismiyle, 'kurtuluşa eren'
Sönmeyen bir alevsin bu şehir de
Gayreti seyreyle; 'yüreğe saran'
Hisseder kendini, 'çoşkulu nehir de'

BABAM DERDİ!

Babam derdi, "üç şey istemem oğul"
Bilesin, "unuttum, zannettim, sonra!"
Bedri, "sözü, emanet bileceksin!"
Sözünü, 'ehil ellere teslim et'

DUR, ZAMAN!

Dur zaman, dur; akma öyle çılgınca
Sinemden neler koparır dalgınca!
Uğrunda seferber olduğum yıllar
Geçmişe gözlerim kalır, 'yılınca'

HANİ NEREDE!

Hani, dünya için tasa edenler
Hep geleceği temaşa edenler!
Mali mülkü, makamı asa edenler
Birer birer göçtüler bu dünyadan!

NEREDE KALDI

Neyi kaldı bu şehrin, Maden'imi?
Sırlarıyla göç eden nedeni mi?
Toprağını, havasını, suyunu,
Hatıralarını yâd edenimi?
"Maden Dağı dört tarafı dumanlı"
Yâd edelim, o cüretkâr huyunu!

DERT ETME

Dert etme dünyayı, 'dünya da kaldın'
Er kişi ola, yükü hayır ola

İyilik heybesini yanına alsın!
Gönlün, yüreğin, âminlerle dola
Sevdası ahir olanın müşkülü olmaz!

BİLİR MİSİN?

Günah nedir, vebal nedir, bilir misin?
Masum nedir, mazlum nedir, bilir misin?
Ah çekenlerin 'AH'ını duyar mısınız?
Dağlarında kökleri var, derinlerde
İnsanın kökü başında, bilir misin?
Yanarım ben, 'köksüzler' yanarım!
Otlar gibi, sağa sola savrulana...

PERŞEMBENİN GELİŞİ

"Perşembenin gelişi Çarşambadan belli olur!"
Emeğin, göz nuru karşılığını bulur!
Tembel tembel oturan, ahiri berbad olur
"Bugün ne ekersen, yarın hasatı o olur!"

ÖLÜM İKİ HECE

Ölüm iki hece, 'yakamızda gündüz-gece'
"Bir varmış bir yokmuş"
Gelmiş geçmiş hayat sürmüş nice
Dünya misali, 'oyun-eğlence'
"Ölmeden önce ölü der!" hakikat,
İyilik rüzgârı esince
Anılmak isterim!

SES DÜNYAMIZ

Türküler, şarkılar ses dünyamız!
Türkülerle söyleşir, dertleşiriz
Şiir, Sanat, Edebiyat, söz dünyamız;
Sözümüzle halleşir, eyleşiriz!

KORKAK BATI...

Korkak, pısrık, mıymıntı bir batı...
Rus İşgaline, 'dur' diyemedi!
Ukrayna ağlarken nerede batı?
Çocuk, yaşlı çığılığı duyamadı!
Duymaz, duyamaz ki, 'sersem' bir halde

KIRILIR MI?

Kiev'de, 'Hazar, Altınordu' nefesi
Özgürlük için, 'kurt başlı' hevesi
Hala yaşar mı, diyesim deliyor?
Kırılır mı, Rus'un; 'şeytan kafesi'

AYAĞINA VURDU

Batı, satırı ayağına vurdu!
Sözde, 'emperyal hayalini' kurdu
Dostluğu, 'çıkarları' ölçüsünde!
Kalmadı, kapısını çalacak vurdu!

DÜŞERSİN

Sıcak denizlerde, 'at oynatayım'
Türk'ü, Doğu Akdeniz'den atayım!
Puslu gözlerle kurulan oyuna;
Bugün düşersin ey zalim oyuna!
Buyur derler şimdi, 'Rus'un toyuna'

KENDİ OYUNLARIYLA

Kötüler, kötülerle savrulurmuş!
Yanardağ gibi, içten kavrulurmuş
Oyun kuranlar, 'kendi oyunuyla'
Tuzaklarına düşer, devrilirmiş!

TARİH ADINA

Moskova Knezliğinden, Rus Çarlığına
'Sıcak denizlere inmek...' adına;
Savaşı reva gördü, 'varlığına'
Zulümle anıldı, tarih adına

Şeyh Şamillerden Cevher Dudayevlere...
'Moskof zulmü...' hafızalarda

SÜKÛT-U HAYAL

Anladım; "Biden Putin oyununu..."
Soğuk Savaşa gidilen yolunu
Görün hele 'kınama' oyununu
Sükût-u Hayalin meclisindeler;
Özgürlük yaftası ile taçlananlar...

LANET OKUR

Bir olmayınca, belâ gelir bulur
Yalan Köprüsü, ihanete benzer!
İhanet kendisine lânet okur
Lânet sıfatıyla cinnete benzer

ÖZGÜR İNSANDAN YANA

Gönlüm Ukrayna'dan, özgür insandan,
Sulhtan, selametten, güvenden yana
Kızıl çizme yürür, özgür dünyaya
Yüreğim, mazlumdan, masumdan yana...

HÜRRİYET MARŞI

'Sulh ve Hürriyet Marşı' çalınmalı
Ölüm kusan savaş, 'esir alınmalı'
İnsan özülüyle, sözüyle birlikte;
İnkâra karşı ruhuyla kalınmalı...

KIZIL İŞGAL

Avrupa mı, artık; 'küçük Avrupa'
Yüreğiyle de küçüldü Avrupa!
Mikro korku dalgaları yetti;
Rusya'dan Avrupa'ya, 'kızıl işgal'

Nuriyappanın Dolazı

Sayyaaa, nişasta, bekmez, acıcık da su. Oatter malzemesi nihi de yok. Gattın garışdırdın bi de billase de bişirdin ni yime de yanında yat dimem geliyo. Üsdüne de civizi döşedin ni yimezi yir, gannı doku ac eder.

Nuriyappanın gonu gomşusu booön onun misafiri.Allah nii verdiise önlerine goyacak. Gatmerini yapıp üsdüne soomasın diye sofr bezini örttü bile. İçesine yapmış gatmerini Nuriyappa. Beşirikli avrattır . Herkes bilir.

Zabahtan beri hıllanmadıı yer nirdiyse galma-
dı eesiklinin. Zerzemiden, aşganaya, aşganadan hayada, hayaddan, oduyaatter girip çıkmadıı yir galma-
dı gadasını aldıımın. Bu yaşda Allah nazal-
lardan gorusun.

Niii datlısı yapıım diii ipiiice düşündü. Pakla-
va yapmak zor, asideyi her zaman yin. Eniisi mi dolaz yapmıya garerlendi. Bekmezi sayyaası, nişas-
dası, civizi aşganasında vardı.

Hava da yiii soook booön. Çaydanlık sobanın üsdüne fokurduyor. Gabı, gacaa, bardağa herşiii hazır. Ortalık mis gibi gatmer hokuyo. Üsdüne üslük dolazın hokusu nirdiise Ali daaan dibinden duyulacak.

Maşallah, kırkbir kere maşallah. Yarenlikler idildi, gatmerler, dolazlar, çaylar yindi içildi. Dua-

lar idildi. Gonu gomşunun gözü gönnü hoş idildi.

Ne diyek, eskiden böylüydü. Biz de size olanı biteni hatılladııımız gadar annadak didik. Haaa yarın unutmuyun dolaz yapın haaa .

İrihan Kokulu Nazlı Birader

Dedemin en sevdiği türküydü. Günbatımlarında efkarlanır, tütününü sarar, sırtını kuyunun taşına dayar bu türküyü söylerdi. Bir hüznünlü hatırası var mıydı bilinmez, ancak hem söyler hem ağlardı. Bağa düşen akşamüstü sessizliği, kara ocakta yanan gilamadaların çıtırtısı, akşam kuşlarının dokunuşlu ötüşleri, hacı babamın türküsü birbirine karışır, içimdeki bir gül dalını tam orta

yerinden kırardı. O halet-i ruhiyeye bazı bazı hâlâ girer, gözlerim nemlenir, duygulanırım. O iddiasız, gösterişsiz, mütevazı toprak benizli, irihan kokulu büyüklerimi özler dururum.

Sofraların bereketli, insanların nezaketli, ağızların dualı olduğu zamanlardan geliyoruz. O günleri, o sade güzellikleri unutmuyoruz. En ufak bir kabahatlerinde yüzleri kulaklarına kadar kızarırdı insanların. Aşklar, sevdalar, hüznünler, acılar yüreklerin en sabırlı yerlerinde saklanır, ele güne aşikâr edilmezdi. İrihan çiçekleri, pembe sardunyalar, nazlı küpeliler, mor sarmaşıklar bu eski hikâyelerin şahitleridir. Ülfelik yanan gaz ve idare lambalarının solgun ışıklarının dili olsa da söylese. Dili olsa da anlatsa o yaşanmışlıkları.

Uzayıp giden tren yollarının, ufuklara dökülen tozlu yolların, yorgun şoselerin, yonu taşlı evlerin, viran bahçelerin, bağların, burunlu otobüslerin sakinleri artık yok. Bize birkaç soluk fotoğraf, üç beş kırık dökük eşya bırakıp çekip gittiler.

Ey şehrimin kıraç dağlarında açan mor dikenler, sarıçiçekler, sütleğenler, yarpuzlar ruhuma kucağınıza açın. Beni o eski mevsimlere götürün.

Bakın duyuyor musunuz? Hacıbabam türküsünü söylüyor. Çok ama çok uzaklardan.

İrihan kokulu nazlı birader.

Sekiye Serilen Namazlaa

Bağlarda erken sabahlar serin olur. İlk önce müjdeci kuşları uyanır bizim oralarda. Son kalan yıldız da batmıştır. Erciyes'in başı yeni yeni ağarmaya başlamıştır. Biyyannem kuyudan aşırmayla su çekmiş ibriklere doldurmuştur . Bakır ibrikleri hatırlayanlar bilir, ne kadar da zarifteler. Sardunya yapraklarına çiy düşmüştür.

Vakit sabah namazı vaktidir. Buz gibi kuyu suyuyla doldurulan bakır ibrikten hacıbabam abdesini almış, namazlaasını sekiye sermiştir. Araplar geldiğinden esen serin yel vurmaktadır yorgun ve kavruk yüzüne. Sekide namaz kılmanın hazzı bir başkadır.

O namazını kıladersun sizinle birlikte tola doğru gidelim. Koyun postu namazlaasını sermiş babannem dua etmektedir. Beyaz yaşmağı, lacivert örme yeleği, elinde tespih ile hatırlarım bu müba-

rek ve nur yüzlü kadını. Namazı bitince ocağı yakacak bize bazlama, yağlama ve şebit pişirecektir.

Erken sabahlarda tadı başkadır bağların. Buğulanmıştır çubuklardaki dirmit üzümleri. Kaya kertiçleri başlarını kaldırmış bir o yana bir bu yana kaçışmaya başlamıştır. Tosbaalar tıslamakta, eşekler anırmaktadır . Mor sarmaşıklara yavaş yavaş gün vurmaktadır.

Namazlar kılınmış, tespihler çekilmiştir. Kuyunun başına sofra serilmiştir. Yağlamalar sofraya konmuştur. Küçük ama tatlı sarı karpuz kesilmiştir yanına. Yemekten sonra bağa inilecektir. Üzüm kesilecek, otlar yolunacaktır.

Eski Zamanlardan Bir Hastalık Yarenliği

Fadimappa, Gülanım appa, Naciyappa üçü biraraya gelince yarennikleri yiiin datlı olur. Gelin şunnara bi gulak virek.Fadimappa başını yazmasıynan sıkılmış. Başı aarıyor galiba eesiklinin. Opon biyyanamın da ilacıydı. Biyelleri aarıldığında oruya isportu sürer, opon içer, bi de Hacıbabama okuttuğunda billasede iyleşirdi. Eski avratların ayaaa toprraa bastıından güçleri guvvetleri yerinde olurdu.

-Gız Naciye depem yiiin aarıyoo. Norüüüm bilmiyom. Dün baaada başıma güneş vurdu zaaar. Gasyan edesim geliyor nazar mı deedi nihi bana. Hele üsdüme bi oku.

-Fadime bizim niimize nazar deeesin ki. Gırış gırış olmuş her biyerimiz. Bi ayaaamız çukurda.

Benim de her dineldiimde başım hıllanıyo. Toktura gotürdü İbraaam. Virdiil ilaçtan mı bilmiyom dabaz olmuş gibi her yanım gicişiyo.

-Onnar da niil ki. Benim gıcım la başım dertte. Ya peklik çekiyom ya amel oluyom. Arab aşı yemiştik. Devrisi gün altıma geçirdim aman gonu gomşu duymasın.

O deel de herifin dediil yiiin gücüme gitti. Çenenen dutamıyodun şimdi de gotünü mü dutamıyon dedi.

Onun da domadismeleri azmış heryilleri aarıyor. Aman aman Allah başımızdan eesik itmesin herifleri. Diplerinde gölgelenek yeter.

Aman yüreeem daraldı. Ben efaaanli adamım. Hemen gidek burdan hayıllısıysa. Gannıma bi aarı girdi benim de şindik çabuk, çabuk..

Bu Millet Niye Birbirine Hiç Dillik Vermez ki?

Sahi, bu millet niye birbirine hiç dillik vermez ki. Noorüyonuz yaa. Tüm şeellilerin, koolülerin dilinde euro, siyaset, mal mülk. Oatter de olmaz gadanaldıklarım, oatter de olmaz. Nirde galdı o gonşuluklar, niriye gitti o yarennikler. Ayaaanızı topraktan keserseniz, fakirden, fukaradan selamı, sabahı esirgerseniz olacaa bu işte. Elinize nii geçiyo Allahaşkına bööle idince. Elinize nii geçiyo.

Arkanı dönsen susüününe, yana dönsen boorüne, önüne dönsen gannına ya tekmiilii ya şapla-

aa, ya da sumsuuu yiyon. Dınnak gadar bebelerin, gazık gibi delaaanlıların, nirdiyse evlenme vaktine gelen kızların ellerinde telifon, dillerinde cıvık cıvık laflar, küfürler esiik olmuyor.

Eskiden bi gundeliimiz, bi gişiliimiz olurdu giyeceemiz. Şindik dolaplar aazınatter dolu mintan, entari, pantol, gazak, palto, mantolarla. Ayakabıları sayamıyom bile.

Açın telifonu . Getiiir şunu bunu, herşey burada, getiiir niil istersen. Uzat gredi gartını. Öde babam öde. Uykularını yiitir ondan sonuna ödüyeceem diye. Anaan mantısını, biyyananın bazlamasını, piinillisini, ebeen neyvine sini, appaaan gurşun aşını, ganşunun datlaşını unut, maasime. Bilmem ne burgerleri, dürümleri, padedis gızartmalarını gannına garsamba gibi doldur.

Hepimizi dıkdılar apartmanlara. Dayirelerimize dıka basa doldurduk her na varısa . Avratlar, herifler garşılarında televizyon, ellerinde telifon. Bebe beliğin elinde tablet. Sevgi çoktan terketti evlerimizi, saygı izine çıkalı epii oldu. Büyükler güççükleri annamaz, güççükler büyükleri masimez.

Biyyannem bi okur başımın aarısı billasede geçerde. Nefesinin önünde kem gözler kör olurdu. Annelerin bannakları gafamızı okşarken irihan hokardı. Şindi herkeste bi sitires bi sitires ki. Gutu gutu ilaçlar doldu dolap terek. Hiçbirimizin bi boku yok aslında. Azdık, azdık , gudurdurduk.

Hepsi bu.

Boöön bunnarı niye diyom ki. Alan razı, satan razı...

Bizimki de boşboğazlık.

B ERÂBERLİK

İnsan duymak istiyor her ân iyi bir haber;
Ve yürümek elele, milletçe hep berâber!..

BEKLEYİŞ

Bu gerilmiş çehre ne; bu fırlamış damar ne!
Halk tebessüm bekliyor, bu oynanan kumar ne?

SÂDE VATANDAŞ

Siz, âlî havassınız; ben, sâde vatandaşım!
Siz, tenekeden yüzük; ben, onda yâkut taşım!..

ŞAKIR ŞAKIR

Zinâya şakır şakır alkış tutan müslüman;
Bana dönüp diyor ki; "Ahlâk yok, aman aman!.."

KATMERLİ FÂİZ

Hiç de utanması yok, rezillik dizi dizi;
Hem, misliyle ödüyor mîrî maldan fâizi!..

NAS-KISÂS

Herkesin dudağında güzel dînimin nas'ı;
Bilen yok mu acaba şu "kısâsa kısâsı"!..

İSTİSMÂR

İstismar, hep istismar; kadın, âile...Ve dîn!
Hadi durmayın, şimdi, tarlanıza kin ekin!..

HANYA-KONYA

Bu dünya bir "tarla"dır; bunu bilesin dayı!..
Gidince göreceksin Hanya ile Konya'yı!..

SAT BAKALIM

Bu değil hakikatte, bilinen, o iktisat;
Elde ne varsa arsa; fabrika, limanı sat!..

SORU

Hele bir sor bakalım, evde var mıdır unu?
Yarın, borcunu nasıl ödeyecek torunu?

ETRAFINA BAK

Garibanlar ne hâlde, şöyle etrafına bak!
Mîdeler gurulduyor, sen yerken tabak tabak!

AHLÂKSIZ

Yalan, zinâ en başta; en dibe vurmuş ahlâk;
Fâize fâiz katan, en ahlâksız, muhakkak!

GÜZELLİKLE ANALIM

Gel, her şeyi berâber, güzellikle analım!
Bir kez de olsa dostum, ondan nemâlanalım!..

MÜFTERİ

Önce bir lâf çıkarır, sonra da durur geri;
Fitne onda, kin onda, müfteridir müfteri!..

MUTASYON

Ahlâk, her saat başı uğruyor mutasyona;
Varınca seviniyor yeni bir istasyona!..

YAKIŞTIRMA

Asîl millet; nasıl da, illet-zillet oluyor!
Yediğimiz her nimet, bir musîbet oluyor?!

ÇELİŞKİ

Karıştı helâl-haram; ne elem var, ne de gam;
Ne samimî bir kelâm, ne gönülden bir selâm!..

KANDIRIKÇI

İşi yok doğrulukla; hayâ ile, iz'anla!
Kandırıyor sinsice, milleti kötü zanla!..

NANKÖR

Hakîkatte kim sağır, kim dilsizdir, kim kördür;
Mazlûmu hakîr gören kibir ehli, nankördür!

SAHTEKÂR

Hak, hukuk tanımayan, etrafa şaşkı bakan;
Gelir mi bir araya, bir düşün, iki yakan?

SEYİR

Reyi aldın ya benden, bakarsın hep tepeden;
Uzaktan seyirdeyim: Ayrı, başından, gövden!..

İNAT

Ortalık alev-ateş; kadın...cinâyet... kadın!..
Kurbanı, bunca insan, bir kibirli inadın!..

GENÇLİK

Gençlik, gençlik, ah gençlik; hani onun sâhibi?
Kıvrıyor, kimsesiz; karda donmuş kuş gibi!

TÜRK

Türk deyince, damarı, şişip kızaran kafa;
Kim dâvet eder seni, onunla aynı safâ!..

ÂVİZELER

Odalarını süsler pırlanta âvizeler;
Garibanın bağrını bin çığlık olur deler!..

MUKAYESE

Nasıl gülüyorsunuz bunca sefâlet varken?
Garip, ayağı yalın, midesi boş yatarken!..

MANKURT

Ne dostunu tanıdın, ne düşmanını bildin!..
Her millî dâvamızda karşımıza dikildin!..

DUVAR

Çökerken yavaş yavaş demokrasi duvarı;
Sıkboğaz etti bizi, yalan-kin canavarı!

GÜVEN-İSTİKRÂR

Ne güven, ne istikrâr, her şey menfaat-çıkar!
İyilik yap, o bir gün, karşına kat kat çıkar!..

ÖLÇÜ

Cömertlik ve iyilik hiçbir şeyle ölçülmez;
Îmânla yaşayan kalb, asla ve kat'a ölmez!

TANI

Evlâdım; ecdâdını, dostunu iyi tanı!
Bırakma hâinlere, sakın ola, meydanı!..

TUZAK

Âhret sonsuz hayat; bilinir; tuzak değil;
Ölüm; bir göz kapamak, kimseye uzak değil!..

KİMYÂ

Her dak'ka bozuluyor cemiyetin kimyâsı;
Ne saat, ne hafta, ne ay, ne yıl, tutuyor yası!

KAMBUR-NÛR

Îmâna külfet deyip, sırtında kambur sanır;
Kibrini, gururunu, ilâhî bir nûr sanır!..

ORTAÇAĞ

Türk yıktı, bilesiniz, karanlık Ortaçağ!..
Yeniçağ'la son buldu, bilgisizlik batağı?

YETER

Ağlaştığınız yeter, yalanın gölgesinde;
Bakın ne mânalar var fakîrlerin sesinde!..

VİCDÂNSIZLIK

Şu aç, şu yalın ayak; şu şu şu işsiz-güçsüz!..
Vîcdânına bir danış; merhametsiz, görgüsüz!..

İMAM NİKÂHI

Sahte "imam nikâhı", zinâyâ yeni adres;
Ne siyâsetten çâre, ne diyânetten bir ses!..

RIYÂKÂR

Adam, alkış alıyor, herbir söylediğine;
Zıddını bile dese, aynı şakırtı yine!..

KADIN

Ne yazık ki, yapılan, lâyık değil, adına;
Vurdukça vuruluyor inadına, kadına!..

ÇÂRESİZLİK

Ana, bacı, görümce, hala, teyze ve nine...
Sözde, başların tâcı, yine çâresiz, yine!..

OKU!..

"Oku, oku ve oku!..Rabb'inin adı ile";
Uçurumdan atlama, arkadaş bile bile!..

GAFLET

Birlikten ayrı duran, nifaka yol açan zat!..
Gafletten hâinliğe giden yeredir, bizzat!..

UTANMAK

Sende var mı, büyüğe, bir emâre, saygıdan;
Bir kere olsun bâri, yüce Allah'tan utan!.

HÂİNLİK VE KİBİR

Gülüşler istihzâlî: "Bay Kemal, hâin, hâin!";
Bir çocuk bu, çok yazık!..Ne bu kibir, ne bu kin!

HAYAT

Hâlâ düşünüyorsun, atı, katı ve yatı;
Seksen sene, böyle mi, bildin dostum, hayatı!

YETER

Malı alan götürdü; sana, bu kalan yeter!
Elinde olan ile, biraz oyalan yeter!

GAFLET

Hâlâ, sen-ben kavgası; hâlâ, sen-ben dalaşı;
Unuttun eşi-dostu, terkettin arkadaş!..

UYAN

'Emperyalistler' deyip, yükü attın üstünden;
Senin bu suçlamana, onlar râzıydı, dünden!..

ÇELİŞKİ

"Zürriyetsiz", "Dostum P.", "Bay K.", "Sayın Ö.", "nankör";
Gözler: Ap-açık, hasis!..Kalbler : Kapalı ve kör!..

ÖLÜM

Bu gece, bir düş gördüm; düşümde gördüm, öldüm!
Dostlarla hep elele, ölümü, kendim gömdüm!..

ÜN

Hep bana yüklüyorsun, bu hayatın yükünü;
Bana hamaliyesi, sende şatafat, ünü!..

AZAR

Bey dediğin nâziktir, halkını azarlamaz!..
Olur olmaz her şeye alev olup parlamaz!..

DOST

Gerçek dost bulmadıysan, mâdem olsaydın, kendin!..
O zaman bir ârife, ya âlime benzerdin!..

AHLÂK

Ahlâk bahsi incedir; hem de çok derinedir;
Hem gönülde, hem dilde, aşkla gögerinedir!..

ÇAPRAŞIKLIK

"Uygar", "medeni" imiş; "özgürlük"se, "hürriyet"!..
"Gar-uy", "gür-öz-lük" desem, buna dersin, cehâlet!..

TÜRKÇE-1

Ötüken'de gül örgüsü; Altaylar'da Hun türküsü;
Yusuf Has Hâcib'de bilgi; Yunus 'ta gönüller süsü!..

TÜRKÇE-2

Asîl dil, zengin dil, güzel, şanlı, köklü lisân;
İnceliğin, âhengin dillerde, görklü lisân!..

TÜRKÇE-3

Şiir dili, ilim dili, büyük millet dili;
Kültür, aşk, medeniyet; edeb, fazîlet dili!..

TÜRKÇE-4

Oğuz Kağan, Kültiğin, bu dili konuşurdu;
Bu dili konuşurdu, koca bir Turan Yurdu!..

NE DEĞİŞTİ

Böyle geldi, böyle gider bu düzen,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.
Hayaller kursa da canından bezen,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Mazlumlar zalime alkış tutalı,
Hep böyle yaşadık, böyle hatalı,
Büyük balık küçüğünü yutalı,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Analar yavrusun asker edeli,
Gözyaşı dinmedi gitti gideli,
Zenginin sıpası öder bedeli,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Çok gördük biz; uğursuzu, arsızı,
Hoca sandık eli yüzü nursuzu,
Tükenmedi bu vatanın hırsızını,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Değişen zenginin villası, jipi,
Geriden bellidir endamı, tipi,
Fakirin her zaman boynunda ipi,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Sanmayın yarınlar dünden iy' olur,
Bizden ne kasaba, ne de köy olur,
Beylerin çocuğu yine bey olur,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Biz nice babalar, analar gördük,
Hepsini güçlüden yanalar gördük,
Nice uzun boylu simalar gördük,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Duran Baba der ki: Kemancı aynı,
Sahtekâr, düzenbaz, yalancı aynı,
Yine eski tellak, hamamcı aynı,
Ne hamam değişti, ne tas değişti.

Duran TAMER ÂDEM

Sezai Karakoç'un Batı'ya karşı tavrı ve bakış açısı hep olumsuzdur. İslam dünyasının hüküm sürdüğü devirleri Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın cennet çıkarılmadan önceki hallerine benzetir. Ta ki Batı'nın soluğu gelene kadar. İşte o zaman “yüzümüz değişmeye başlamış, dağlarda bilinmeyen bir bitkiyi yiyip de ondan gizli ve sürekli bir zehirlenmeyle yüzünün biçimini ve yaşamasının anlamını yitiren bir varlığa dönüştük.”

Uygarlıklar mutlaka başka uygarlıklarla karşılaşır. Güçlü uygarlıklar Hz. Âdem'in şeytanla karşılaşıp yenilir gibi görünmesi fakat daha sonra tövbe yolunu tutup güçlenmesi gibi başka uygarlıklarla karşılaşmalıdır. (s.9).

Diğer medeniyetlerle bu varlık mücadelesi ol-

dukça çetindir. İmtihani kaybedenler tarihin dehlizine, bodrumuna gömülür; kazananlar tekrar cenneti bulmuşçasına kurtuluşa ererler.

“Tekrar cenneti kazanmak, o düşe varmak kolay olmayacaktır. İnsanın büyük çaba göstermesi gerekir. Hayat savaşı, varoluş savaşı başlamıştır. Eşyaya, tabiata karşı varoluş savaşını açacaktır insan ve insanla birlikte medeniyet. Eğer bu imtihandan başarıyla çıkarsa medeniyet, gerçek yaşamayı hakketmiş olacaktır.” (s.22).

Bu mücadele beraberinde bir çileyi, bir sabrı getirecektir. Güçlü iman bu mücadelede en büyük dayanaktır. Aksi takdirde iman inkâra dönüşebilir. Çile çekilerek ulaşılan inanç inkâr fırtınasına karşı dayanabilir. “Zelzele geçirmiş, sel baskınına uğramış, rüzgârlarla sarsılmış, fakat yine de yerinde sapaşğlam duran bir yapı ile her türlü dış etkiden uzak veya mahrum tutulan bir yapı bir midir?” (s.26).

Nuh

“Tufan öncesiydi. Peygamber görevlendirilmişti. Hz. Nuh, gelmekte olanı, cezayı açıklıyordu halkına. Fakat insanoğlu, bu kez içinin bütün pisliğiyle alaya alıyordu bu uyarışı.” (s.33).

Tufan yaklaşmaktadır. İnsanların kötülükleri artmaktadır. Bir yandan da “kurtarıcı gemi” yapılmaktadır. İşte bu gemi inanan insanların sembolü olacaktır. Allah'ın birliğine ve kudretine inanan insanlar bu gemiye koşacaktır. Nuh'un gemisi bir sı-

ğınaktır. İnsanlar ona sığınır ta ki trajik çizgilerin durgunlaştığı güvenli bir yere ulaşınca kadar. İşte diriliş umudu her çağda ve her uygarlıkta vardır ve var olacaktır. Yeter ki bu uygarlıklar canlılıklarının bir kısmını yitirmemiş olsunlar, hakikatten ilgilerini kesmemiş olsunlar.

İbrahim

Hz. İbrahim neyi temsil ediyordu, Nemrut neyi? Nemrut nefsti, zulümdü; Hz. İbrahim ruhu, adaleti temsil ediyordu. İnsanlık Hz. Âdem'le toprak durağını, Hz. Nuh'la su durağını geçti; şimdi Hz. İbrahim'le ateş durağını geçiyor. Çünkü hakikate ermek kolay değil. "Mağara dönemi var, ışığın değerini bilmek için karanlıkların mahpusu olmak gerekir. Nimetin değerini bilmek için aç kalmanın, susuz kalmanın yeterli olacağı gibi." (s.53). Bu bilmede unutmama için yani tekrar gaffete dalmama için bilme değil Karakoç'a göre biliş önemlidir.

Bu yolculukta samimiyet önemlidir. Samimiyet gerçek inanıştır. "Ateşte yandıkça pişen ve adeta çelikleşen çömlek gibi samimilik özünü koruyan medeniyetler dış şartlarda, sert şartlarda daha bir güç kazanır. Hz. İbrahim'in Allah dostu, hakikat dostu olmasında samimilik vardır.

Şehit nedir? Toprak uğruna ölen midir şehit? Hayır. Bir anlam uğruna, hakikat ülüşü uğruna ölendir şehit. Toprak da ancak hakikat ülküsünün yurdu olursa uğruna ölmeyi hakkeder." (s.70).

Yusuf

Devlet düşüncesi Hz. Yusuf'la şekillenir. Bu devlet dünya devleti olma yolundadır. "Dünya devleti ama dünyacı devlet değil." (s.78). Milleti Hz. İbrahim kurmuştu elbette kurulan bu milletin kâğıt üzerinde kalmaması için bir devlet gelişimi de olacaktı. İşte Filistin dağlarından Nil kıyılarına inen peygamberin misyonu.

Musa

Firavun kendini Tanrı olarak ilan etmişti. Onun karşısına Musa çıktı. Firavun yasalar koymuştu. Musa onun karşısına mutlak yasa ile çıktı.

"Kuralsız hayat olmaz. Ama kuralların ruhu vardır. O ruhu çekerseniz kaskatı zulüm sisteminin is-

keleti, sırtıkan ölü suratıyla, yüzünüze bakar." (s. 93).

Toplumu ayakta tutacak olan kesin kurallarla örülü organizasyonlardır. Ancak kuralların ruhunu yitirmemiş olması gerekir. Ruhunu yitiren uygarlık veya toluma karşı yeni bir yasa göğerrir. İşte yeniden dirilişin filizlerinin boy gösterdiği yasaların mimarıdır Hz. Musa.

Süleyman

Hakikat medeniyetinin ideal devlet modeline ulaştığı dönem Hz. Süleyman dönemidir. Bu dönemde devlet hikmet; hikmet de devlettir. Müthiş bir örgütlenme söz konusudur. Asaf'ı da unutmamak gerekir. Hz. Süleyman ilke vezir Asaf uygulamadır.

Yahya

Kurban peygamber. Kılıca karşı söz, boyun eğdirmeye karşı başkaldırıdır. O, hakikatin kılıcıydı. Hz. Yahya, hayatın Romalıların tekeline olmadığını haykırdı ve başı kesildi. Fakat engel olunamadı saraya girmesine. Roma mermeri şehit kanıyla ıslanmıştı. Artık hamur mayayı almıştı.

İsa

Babasız doğdu. Çocukken konuştu. İlahi site-nin yurttaşıydı. Onun doğumu mucizevi idi ve dirilişi simgeliyordu. Yanlış yorumlandı. Yahudilerce bozguncuydu. Hıristiyanlarca Tanrı. Onu somutlaştırdılar. "Oysa Tanrı'nın somutlaşmaya ihtiyacı mı vardı? Tanrı en soyut ve somuttur. O'ndan daha somut ve daha soyut bir şey olamaz." (s.114).

Son Peygamber Ya Da Yeniden Bulunmuş Cennet

O, cennetin kapısı değil cennetin ta kendisidir. Her peygamber O'nun bir cephesini oluşturuyordu. Bütün eksikler O'nda tamam oldu. Yitik Cennet yeniden Bulunmuş Cennet'e döndü. O, Diriliş peygamberiydi. Tek Tanrı inancının dirilticisi. Peygamber yolunun, Hakikat Uygarlığının dirilticisi.

Kaynaklar:

Sezai Karakoç, Yitik Cennet, Diriliş Yay., İstanbul - Tarihsiz-, s.132.

Konu olarak üzerinde durağımız “Haber Olmayanları Haberdean Ayırmak” başlığı sizin için ilk bakışta garrip gelebilir. Hemen kendi kendinize “Haber Olanları Haberden Ayırmakda ne?” diye soraabilirsin, Ancak biz yazımıza size soru sormakla başlayacağız. Konumuzun anlaşılabilmesi için bu şart! Evet, öncelikle kendimize “Haber nedir?” sorusunu, sormak zorundayız.

Bizce önemli bir gazetecilik terimi olan “Haber” kavramı nedir? Öncelikle kavramı tanımlamak işe başlayalım. Haber, halkı güncel olaylar, endişeler veya fikirler hakkında bilgilendiren yazılı veya kaydedilmiş (bazen canlı) bir makale veya röportajdır.

Şimdi karşımıza ele alacağımız güncel olaylardan neyi haber yapmanız gerektiğine karar verme aşamasının temelinde “Haberleri Haber Olmayanlardan Ayırmak” konusu karşımıza çıkar.

Öncelikle “Haberleri Haber Omayandan Ayırmak” için öncelikle, haber olabileceğini düşündüğünüz herhangi bir şey hakkında kendinize aşağıdaki soruları sorun:

“Yeni mi?”, “Olağandışı mı?”, “İlginç mi?”, “Önemli mi?”, “İnsanlarla mı ilgili?”

Bunu nasıl bildireceğinize karar vermek için kendinize şu soruyu sorun:

Bu, okuyucularımın, dinleyicilerimin veya izleyicilerin hayatlarını nasıl etkiler?

Yeni veya olağandışı değilse, ilginç veya önemli değilse ve okuyucularınızın veya dinleyicilerinizin hayatlarını etkilemiyorsa, haber değildir. Bu durumda bunu haber olarak yayınlamayın.

Ancak biz, konu başlığında asıl olarak haber olarak belirlediğimiz şey üzerinde kendi görüş ve fikirlerimizden nasıl bağımsız hareket edeceğimizdir.

Haber yazarken kendi görüş ve fikirlerini birbirinden ayırdığını söyleyen bir gazetecinin haberini bu şekilde kurgulaması ve sonuca girmesi çok önemlidir.

İnanın haber okuyucularına zaman zaman sorduğumuz soruların pek çoğu buna yönelik sorularımızdan oluşuyor. Okuyucuların her biri, en sık okudukları, okudukları, izledikleri veya dinledikleri

leri haber mecralarındaki haberlerin bu bakımdan önemli olduğunu ifade etmelidir.

Haber niteliğindeki yazılarda yazarın kendi görüş ve fikirleri karışmamalıdır. Çünkü okuyucular kendi görüş ve fikrinin habere sinmediği yazıları daha çok beğendiklerini vurguladıklarını ifade etmek gerekir.

Haberleri yazarın kendi görüşünden ve fikrinde ayırması son derece önemlidir.

Peki, bir yazar yazdığı haberdan kendi görüş ve fikirlerini nasıl ayırabilir. Haberin doğrudan gerçeğe dayandırılarak bizim görüşümüzden ve fikrimizden bağımsız olarak geliştirilmesi elbette her yazar çok zor bir farkındalıktır.

Haber olarak aktarılan yazılarda gerçekten görüş ve fikir olanları ayırma uğraşısı; bazı durumlarda, görüş ve fikirlerin yazılan habere karışımını fark etmek ve ayırmak gerçek büyük bir zorluktur.

Seçimler sırasında yazılan ve sunulan haberler bu bakımdan ilgi çekici olduğu kadar, önemli bir örnektir.

Seçim sonuçları ve sonuçları ile ilgili programlarda ve yazılarda oy dağılımları hakkında araştırmaya dayanan gerecekleri açıklarken. Yazıda ya da yayında bir yazarın ya da moderatörün kazananları da tahmin etmeye çalışması ile ilgili kendi görüşlerini ve fikirlerini belirtmesi doğru değildir.

Burada sonuçların gerçeklere dayalı olarak bildirilmesine son derece önemlidir.

Gerçekler araştırmacılarında sunularında dikkat etmesi gereken önemli bir konudur. Gerçeklerin sunulmasında ya da yazılı olarak haberleştirilmesinde araştırmacılar kendi görüş ve fikirlerinden bağımsız hareket etmelidirler. Gerçekler onların fikirlerine dayalı olarak verilemez!

Bu konuda yaşanan önemli haber sunularından biri de seçimlerde sandıklar kapandıktan sadece birkaç dakika sonra haber programlarında sunucuların ya da konuşmacıların falanın seçilmesi kesin diyerek kendi görüş ve fikirleriyle ortaya çıkarmaması gerekir.

Gerçekte oylar daha sayılmaya bile başlanmadan yapılan bu yorumlar zaten seçim yasalarına da tabiidir. Ancak bazı özel tonlamalar vardır ki ortada ifade edilen şeyin gerçek olduğunu destekleyecek çok az veri varken, birinin kazandığını gerçekmiş gibi gösteren bir tonda vurgu ve mimik yapmak da yanlışdır.

Herhangi bir biçimde haber ve bilgi medyasında habere görüşün ve fikrin karıştırılması gereken tek yer hava tahminidir. Hava durumu gerçekleri ve gözlemler rapor edilir ve ardından görüşler verilir ve hepimizin bildiği gibi, bu görüşler genellikle bilimsel verilere dayanmaktadır.

Okuyucular için asıl zorluk, bilgi sahibi olabilme ve kendisi, ailesi ve işleri için iyi kararlar verebilmesi için haber ve sunularda gerçeği görüş ve fikirlerden ne kadar bağımsız olarak karıştırılmadan sadece gerçeklere dayalı olarak sunulmasıdır.

Elbette bir yazar kadar okuyucu ya yazarlarda haberlerin gerçeğe dayanıp dayanmadığını ayırt etmenin bir yolunu bulmalı bu konuda farkındalık geliştirmelidir.

Günümüzde bazı haberlerin bırakın bizim görüş ve fikirlerimizden bağımsız olarak gerçeğe dayalı olarak yazılmasını bazı haberler doğrudan sahte olarak yazılmaktadır.

Doğru olmayan bir habere inanmanız için bazen internet üzerinde dikkatiniz çekecek başka pazarlama şirketlerine yönlendirildiğinize hepiniz şahit olmuşsunuzdur.

Aradığınızı bir başlığa tıkladığınız da alakasız

sitelere yönlendirilmeniz de mümkündür. Sahte haber gerçek görünmek için tasarlanmış ama gerçek olmayan bir şeydir. Sahte haberin amacı, doğru olmayan bir şeye okuyucuların inanması insan psikolojisine yönelik yaptırımları kullanarak insanların aldatılmasıdır.

Bilgisayarda her çevrimiçi olduğunuzda, bir haberi anlatmaya çalışan resimler, makaleler, bağlantılar ve videolar tarafından bombardımana tutuluyorsunuz.

Ne yazık ki, bu hikâyelerin hepsi doğru değil. Bazen kendi sitelerindeki başka bir habere veya reklama tıklamanızı isterler, bazen de siyasi nedenlerle insanları üzme isterler. Bugünlerde bilgi paylaşmak çok kolay, haberler ve hikâyelerin de yayılı oldukça hızlı.

Bunlardan en tehlikelisi insanları manipüle etmek, bilgi çarpıtmaya, insanları yanıltmaya (dezenformasyon), yönelik olan sahte haberlerdir. Unutmamalıyız ki her sahte haber insanları aldatmak için tasarlanmıştır. Yalan haberlere aldanmamak için çok dikkat etmek gerekiyor.

Günümüzde medyaya ve gazeteciliğe olan güven, sosyal medyanın ortaya çıkışından sonra kırılanlaştı ve zayıfladı . Bu aynı zamanda kurumlara duyulan güvenin azalmasına da neden oldu.

Yapılan dezenformasyonlar ve sunulan yanlış bilgilerin hacminin artması gazeteciliğin itibarında olumsuz yönde etkilemeye başladı.

Bu durumda gerçeklere uyan gazeteciler, haber medyası, vatandaşlar ve açık toplum bu durumdan zarar görmektedir.

Sonuç olarak, haberlerde ve sunularda vatandaşlar neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırt etmekte zorlanıyor. Günümüzde gerçeğe ilgi azaldı. Manipülasyon doruk noktaya çıktı. Bu da Sinizm ve güvensizlik kuralına neden oldu. Aşırı görüşler, komplo teorileri ve popülizm gelişti ve bir zamanlar kabul edilen gerçekler ve kurumlar da sorgulanmaya başladı.

Unutmayın gazetecilik ve medya kuruluşları gerçeğin ortaya çıkarılmasına yardımcı olabilecek "gerçeğin bekçileri" olarak tarihi rollerini yeniden talep etmek ve gerçekleştirmek için mücadele etmek zorundadır.